

మహిళలు

జీవిత చరిత్ర, ధర్మాలు

మహిమోంగసలు-2

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గోరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

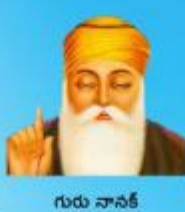
గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠప్రభాకర స్వామి

యోగి పరమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు త్రిలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050015313

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

మహిమాంగనలు

— ❦ —

[ద్వి తీ య భా గ ము.]

గ్లో రి ఫ క ర్త :

కొడాలి సత్యనారాయణరావుగారు.

— ❦ —

ప బ్లి ష ర్సు :

కా సంశెట్టి కృష్ణ మూ ర్తి .

పో ప్రి యి ట క్స్ .

కాసంశెట్టి శేషగిరిరావు అండ్ బ్రదర్సు,

ఎడ్యుకేషనల్ పబ్లిషర్సు. నీలూరు.

పరిధను ముద్రణము 1000 ప్రతులు.

(శ్రీ) పాపరంగ ముద్రాక్షరశాల, ఏలూరు.

1932.

మ హా మౌం గ న లు.

[ద్వి తీ య భా గ ము.]

1. జ య ప్రద.

జయప్రద సోమదత్త మహారాజు కుమార్తె. ఈమెతల్లి
పేరు షాకజనల్లి. జయప్రద తలిదండ్రులు చాలకాలము సంతా
నము లేమిఁజేసి జపతపంబుల ననేకముఁ గావించి యీతనయను
బడసిసండున వారలీమె నతిగారాబముగాఁ బెంచుచుండిరి.
జయప్రదయు జననీజనకుల ముద్దుముచ్చటల ననుభవించుచు
వారిచే నియమింపఁబడిన గురులకడ విద్యల న్నర్చుచు, నీతులఁ
గఱచుచు, సత్కథల నాలించుచుఁ దన కుతాగ్రబుద్ధిచే సత
త్వకాలముననే సకలవిద్యాపారంగతురాలనియనిపించుకొనెను.
ప్రవర్తనము చేత సుగుణశీల యనెడి విఖ్యాతి గడించెను.
హూపముచే నిరుపమానసౌందర్యరాశి యని పేరుఁ బొందెను.
ఇట్లుండ జయప్రదాదేవికి వివాహముఁ జేయఁదగిన ప్రియము
వచ్చినది. తలిదండ్రులు తగిన వరుని సంపాదింప నాలోచించు
చునే యుండిరి. జయప్రద దాసీజనంబుతో నుద్యానవనంబునఁ
జేరి సరస సల్లాపములతోడను, పుష్పాపచయంబుతోడను

నాటపాటల తోడను ననుదినంబును గొంత గాలంబుఁ గడిపెడి యలవాటు. ఆయలవాటు ననుసరించి యొకనాఁడు జయప్రద సఖిమణులతో నుద్యానవనంబున వినోదముగఁ గాలక్షేపముఁ జేయుచున్న సమయంబునఁ బ్రప్తావన వళంబున, నానాదేశాధి శ్వరుల రూపాదికములఁ గూర్చి సఖుల వలన నాలించి, యందు షట్చక్రవర్తులలో నొకఁడైన పురూరవుని రూప, గుణ, సౌందర్యంబులకచ్చెఱువంది యెట్టులైన నామహానుభావునిఁ జెట్టఁబట్టి వలె ననెడి తలంపుఁ గలిగి యుండెను.

ఆమె పుణ్యంబు ఫలియించినదో యన నాఁడే పురూరవ చక్రవర్తి వేటకై తత్పరిసరారణ్యమున కేతెంచి, యటఁ గల క్రూరమృగంబుల వధింబుంచి, తత్కారణంబునఁ గలిగిన యాయాసమును దీర్చుకొన నా యుద్యానవనంబుఁ జేరి, యందొక్క కాసారంబు గాన్పింప, నటకరిగి, విమలసలిలంబులఁ గోలి, యొక రసాలవృక్షచ్ఛాయను విశ్రమించి యుండెను.

ఆసుందర విగ్రహంబును జూచినది జయప్రద. తాను బురూరవుని యందచందములఁ గూర్చి వినిన వర్ణనంబంతయు నాతనియందుఁ దాండవించుచుండటయే యాతఁడు పురూరవఁడేయై యుండునని భ్రమించి తన సఖిబృందమున మిగులఁ జాతుర్యముఁ గల శ్యామలత యను నెచ్చెలిఁ బిలిచి “సఖి

చుణీ ! ఎవ్వరో యొక మహానుభావుడు మన కట్టెదుట నొక పుష్పచ్ఛాయను విశ్రమించి యున్నాడు. వాని సౌందర్యము నాకెంతయు ముఱుపుఁ గొలుపుచున్నయది. నీవు వెడలి వాని యుదంతంబెల్ల నెఱింగిరాఁగలవా”యన నామె యెంతయు నుత్సాహంబుఁ జెంది పురూరపుని చెంతకరిగెను.

అటఁ బురూరపుండూరకలేడు. వానిదృష్టి యీవఱికి జయప్రదదెసఁబాటినది. ఆమెముఖతీరును, గురులయందమును, సేత్రముల సొంపును, నడక చందమును, గూర్చి యేమేమిగనో నర్థించుచుఁ దనయిష్టసఖుండగు వసంతునితోఁ జెప్పుచుండెను. ఈ సమయమందే శ్యామలత జయప్రద సందేశమును గొని వచ్చినది. వినయపూర్వకముగా నందుఁగల యిరువురకును సమస్కరించినది. వసంతునిదెసఁ జూచినది. “ఆర్యా ! మీ రెవ్వరు? మీ పురంబెయ్యది? మీ నామములేమి! మీవంశంబెట్టిది? రాతొయ్యలులు విహరించెడి యీ యుద్యానవనంబున కొకరి యనుజ్ఞ లేక రాఁదగినా?” యని ప్రశ్నింప వసంతుఁ “డలివేణీ! ఈ మహాత్ముడు పురూరవచక్రవర్తి. నేను వానికిఁ బ్రియసఖుండను. మృగయావినోదముకొఱకై యీ ధారుణీ చల్లభుం డిపరిసరారణ్యంబునకు విచ్చేసి వేటతమకంబుననందుఁ జేరి విమలసలిలంబుఁ గొని విశ్రమించి యున్నాడు. ఇదియ మౌవృత్తాంత” మని తెలుప నామె తత్తణుబ రాజ కుమార్తెకడుఁబోయి యావృత్తాంతంబు నెఱింగించుచు నామె

పురూరపునిగూర్చి వినినదానికంటె నెన్నియోమడుంగులెక్కు—
 డుగఁజేసి వాని రూప, గుణ, సౌందర్యమును గూర్చి తన
 పాండిత్యము నుపయోగించి వచియించుచు నా జయప్రదకుఁ
 బురూరపునివైఁగల తమకంబును మఱిత వృద్ధిఁ గావించెను.
 అంతటి ప్రభుండు తన యుద్ధానవనాబునఁ జేరి సేదఁ దేఱఁ
 దలంచుట గొప్ప విశేషముగదా యని సంతసించి తన కృతజ్ఞ
 తావదనంబుల మఱల నా శ్యామలతవలననే యా ధారుణీ
 వల్లభునకందఁజేయ నా శ్యామలతతో “సారనాథీ ! మీరాజ
 కుమార్తె యంపిన కృతజ్ఞతావదనంబుల కేనెంతయు ధన్యుడ
 నైతిఁ గాని యొక్క విశేషము. ఆ యింతి కన్యవలెఁ దోచు
 చున్నది. నామనం బామెయందు లగ్నమై యున్నది. నన్నుఁ
 బఁణయంబై సకలసుఖంబుల ననుభవింప మీసఖిమణి యంగీ
 కరించునా” యని ప్రశ్నింప “ నావిషయంబును నానెచ్చెలిసే
 యడిగి పలికికొనివత్తు” నని శ్యామలత మఱలవెడలి పురూర
 పునియభిప్రాయమును చెలిపినంత నాజయప్రద “శ్యామలతా!
 జననీజనకుల యంగీకారముఁ బడయక నేనేమి వచియించుట
 కస్వతంత్రమగదా! ఇందునఁగూర్చి వారినే ప్రశ్నించి వారంగీక
 రించిన నాకభ్యంతరిమేమియలే” దని సమాధానమొసంగి
 నంత నాశ్యామలత బిటబిటఁ జని యాసమాధానమునే పురూ
 రపుని చెవిని వైచినంత నామెవినయసంపద కెంతయు నచ్చెలు
 వంది యట్లనే యొనర్చెదనని వచియించి స్వరాష్ట్రమానకుఁ

జని తగిన లాంఛనములతోఁ బయనమైవచ్చుచుఁ ద్రోవలో
 గోదావరియందు స్నానమొనర్చి యటఁగల మహాపవిత్రస్థలాంబు
 లన్నిటిదర్శించి, సోమదత్తుని రాజధానియగు విశాలానగరంబు
 నకరిగి సోమదత్తుని దర్శించె. ఆతండును జక్రవర్తిరాక కెంతయు
 ముదంబుఁ జెందినకారవంబుగ శరవిచ్చి, కుశలంబుల నారసినంతఁ
 బురూరపుండు తానువచ్చిన కార్యంబును నివేషింప సోమ
 దత్తుండు సంతృప్తాంతరంగుడై తనహర్షంబును బ్రకటించుచు
 నింద్రపురాధిపుఁ డటనుండఁగనే పురోహితుని రావించి వివా
 హంబునకు సుముహూర్తమును నిశ్చయించి “సార్వభౌమా !
 నా తనయను మీ యట్టివాని కిచ్చుటకంటె మఱియెందు
 విశేషముండునా? మీరు మీ ప్రయత్నంబున నుండఁదగు”నని
 వాక్రువ్వఁ బురూరపుం డింద్రపురంబునకేగి సకలసన్నాహ
 ములఁ గావించుకొని యార్యులు నిర్ధరించిననాటికి విశాలా
 నగరంబుఁజేరి యతివై భవముతో జయప్రదను బరిణయం
 బయ్యెను. తమ రాజకుమార్తె యొక చక్రవర్తి కిల్లాలెనం
 దుల కారాష్ట్ర ప్రజలెంతయు నానందమందిరి. జయప్రదయుఁ
 దాను గోరికొనిన వల్లభుని లభింపఁజేసిన పరాత్పరుని వేవి
 ధంబులఁ గొనియాడెను.

సోమదత్తుండు తన తనయ నత్తవారికి కంపునపుడు
 శుమార్తెను జేరువకుఁబిలిచి “తనయా! నీవియోగము మాకుఁ

గష్టదాయక మయ్యను నాఁడువాండ్రెన్నఁటికేని నొరుల
 గృహములఁ జేరవలసిన వారలేగదా ! సకలగుణ గ్రహణ
 పారీణవగు నీకునేను విశేషించి తెలుపఁదగిన హితంబు
 లేవియు లేకున్నను బెద్దవాడ సగుటచే నావిధి నెరవేర్చు
 కొనక తప్పదు. అమ్మా ! అత్తమామలను, నాఁడుబిడ్డలను,
 బావమఱిందులను, గడు భక్తితో గారవింపవలయును
 మగనిమాట జవదాటఁజనదు. నిరుపేదలయెడఁ గని
 కర ముంచుకొనవలయును. మమ్ముల ననుదినంబును స్మరి
 యించుకొనుచుండుము. పొరుగిండ్లకరిగి ప్రోద్దులఁ బుచ్చు
 టయుఁ బరపురుషులతో ననవసరముగా సంభాషించుటయు
 మగవలకుఁ గూడనిపని. దయా, సత్య, శౌచములను నిరం
 తరమును గాపాడు కొనవలయును. గృహకార్య నిర్వహణము
 నెడ నేమాత్ర మేమఱుపాటుఁ జెందరాదు. పతి భుజింపక
 మున్న భుజించుటయు, బెట్టుపోతలయందుఁ బాక్షికబుద్ధి
 నుంచుకొనుటయు, దైవధ్యానమును మఱచుటయు మహా
 షాతక హేతువులుసుమా ! ఈహితంబుల నన్నిటి మనంబున
 నిల్పుకొని ప్రవర్తింపు”మని నీతులఁ గఱపి పురూరవున
 కామెఁ బోషించునెడఁ జూపవలసిన దయాదాక్షిణ్యములఁ
 గూర్చి విన్నవించి యా దంపతుల కొసంగవలసిన కట్నముల
 యథావిధి నొసంగి సగారివంబుగా వీడ్కొల్పెను.

(3)

పురూరపుండు సతీయుతుడై యింద్రపురంబునకుఁ జేరి
శాంతి శమదమాది సద్గుణంబులచే విరాజిల్లుచుఁ బ్రజాపరి
పాలనంబొనర్పుచుఁ గొంతకాలమున కిరువురునందనులఁ బడసి
ముదంబునఁ బెంచుకొనుచుండ నొక్కనాఁ డత్రిమహర్షివిచ్చే
సెను. ఇతండు పురూరపునకు ముత్తాతయగును. పురూరపుం
డును, జయప్రదయు వానియెడఁ జూపిన గౌరవంబునకును
వినయంబునకును, భక్తికిని యత్రిమహాముని మిగులసంతసించి
యాపత్కలంబున నాకలిదప్పికలవలన నెట్టి యాయాసముఁ
గలుగకుండునట్లును; దన్మూలమునఁ బ్రాణభయంబు లేకుండు
నట్లుగను వరం బనుగ్రహించి వెడలిపోయెను. అత్రి త్రికాల
జ్ఞుడుగాన నీదంపతుల కచిరకాలముననే సంభవింపనున్న విప
త్తుల గ్రహియించియే యల్లొనర్చి యుండనోపు.

బాలురకై దేండ్ల ప్రియమువచ్చినది. నేఁడో, తేపో,
అక్షరాభ్యాసముఁ జేయింపవలెనని పురూరపుండు తలంచు
చుండెను. ఇట్టిస్థితియందే వానిగ్రహస్థిమాటుటయు, బరరాజు
లచే రాజ్యంబాకర్షింపఁ బడుటయు సంభవించినందున,
భార్యా పుత్రులఁ బోషింపఁదగిన తెఱువుఁగానకఁ నెటకేనిఁ
బోయి యేదోనొకవృత్తిచే జీవింపఁదలఁచియూలుబిడ్డల వెంటఁ
గొని యొకతోవఁబట్టిపోవుచు నొక మహారణ్యముఁ జేరెను.

ఆయరణ్యమెంతయు భీకరమై, కూర్మగ్రసంకులమై, సరసంచా
రములేనిదై యుంటున్నట్లును, బిడ్డలును నాప్రదేశమును
విలోకించియు, నామృగ గర్జనంబుల నాలించియు నడలిపోవు
దు రనియెడి భయముచే నా యరణ్యంబునఁగల పక్షిప్రజిత్ర
ములఁ జూపించుచు, వారిశ్రమమును వాపుచు, నెట్టిదిగులు
సెందనీక మెల్లఁగ నడిపించుచుండెను. తనకుఁ గలిగిన మహా
పదకెంతయు వగచుచు రాష్ట్రమును విడువకమునుచే తన
భార్యను బిడ్డలఁగొని పుట్టినింటికిఁబోయి సుఖియింపుమని బ్రతి
మాలుకొనెను గాని యుత్తమసతీలలామ యగుటచే జయ
ప్రద యందుల కంగీకరింపకఁ బ్రతివ్రతల కుండవలసిన లక్షణ
ములఁగూర్చియు, వానియందుండు మహత్తరశక్తియుఁ బెనిమి
టికిఁ దెలిపి, మెప్పించి వాని ననుసరించెను.

ఇటులఁ బురూరవుండు భార్యసహితుడై యా గహ
సంబున నడచుచుండ నొక మువ్వన్నెమెకము వెంబడింపఁ
దన బాహుబలనైపుణ్యముఁజూపి భార్య వలదనుచున్నను
వినక దానిఁ జంపెను. జయప్రదయుఁ దన్నుఁగూర్చియుఁ, దన
సంతానముఁగూర్చియు భర్తపొందుచున్న కష్టములకు వగవుఁ
జెందుచుండియు, నాయరణ్యమునఁ గల కంటకములచేతను,
గులకరాళ్ల చేతను బాధములుబాధనందుచున్నను భర్తమఱింత
చింతాకులచిత్తుడగునని యెంచి యొకకుర్రవానిఁ బెనిమిటి
యెత్తుకొనినడుచుచుండఁ దానొకతనయునిజంకనిడుకొని లేని

ధైర్యముఁ దెచ్చుకొని పతివెంటనడుచుచుండెను. స్త్రీలులెటులోఁ బురుషులను డాయరణ్యంబును గడచి యటకొండవఁగల సోమపురంబను నొకపుణిఁజేరి యటఁ గూలినాలిఁ జేసికొని జీవించువారి యాశ్రయము సంపాదించి యందఱ కొకవ్రాయస కాఁడై వారొసంగిన యల్ప ధనంబునుగొని భార్యాపుత్రులఁ బోషించుకొనుచుండెను.

ఆ యూరనొక కోమటికలఁడు. ఆతండు వర్తకముఁ జేయుచు లక్షలాదిగ ద్రవ్యంబు గడియించెను. అంతవఱ కాయతఁడును ధార్మికవృత్తిచేతనే ప్రవర్తించెనుగాని వానికిని దశ తొలఁగిపోవు దుర్గినములు దాపురించినవి. కాని యావిషయ మాతఁడెఱుంగఁడు. ఒకనాటికంటె నొకనాటికిఁ దన యాదాయము హాస్యమగుచుండుటచే దగిన పండితుల రావించి యందులకుఁ గలమెఱింగి యెట్టులేనిఁ దన దుర్దశఁ బాపుకొనఁదలంచి సత్కార్యముల నొనర్ప నిశ్చయించుకొని తొకనిర్మాణమున కుపక్రమించెను. అందునకు వలయు కూలీల నేర్పఱచుకొనుటలోఁ గూలీల యజమాని యభీష్టము ననుసరించి వాని వాఁయసకాడగు పురూరపునకుఁగూడ పొరితోఁబాటు బత్తైమిచ్చుట కంగీకరించెను. ఆయల్పబత్తైమే పురూరపుని కుటుంబమునకాధారమయ్యెను. కాని వీని యింటికి నిరంతరమును బిచ్చగాండ్రు వచ్చుటయు, బిచ్చమిడఁడి యాధారములేక పొమ్మని వచించుటయు జరుగుచుండుటచే

ననేక దానములఁ జేతులమీఁదుగాఁ జేసిన పుణ్యాత్మురాలు
 గాన లేదనెడి శబ్ద ముపయోగించి నిరుపేదల నిరాదరిం
 చుట జయప్రదకుఁ గష్టముగాఁ దోచెను. ఇందులకుఁ దగిన
 మార్గ మేదైనఁ గలదాయని యోచించెను. ఒకనాఁడు
 మెల్లఁగఁ బెనిమటికడఁజేరి నాథా! ఇహసుఖంబులకొఱకెట్టి
 కష్టముల ననుభవించుచుంటిమో, పరసుఖంబులఁ గూర్చియు
 గూడనటులఁ గష్టపడుట మనకు శ్రేయోదాయకముగదా!
 మీరు గడించు ద్రవ్యము మన కుటుంబమునకే సరిపడుచు,
 నిరంతరమును వచ్చిపోయెడి బిచ్చగాండ్రకు “లేదుపా”వ్వని
 వచింపుపవలసి వచ్చుచుండెను. నాకుఁ దామనుజ్ఞనిచ్చిన
 నేనును మీతోఁబాటుఁ గష్టపడి కూలిచేసి వచ్చెడి యాదా
 యమును బేదల కుపయోగింతు”నన నామె సుగుణప్రవృత్తి
 కాతండెంతయు సంతసించి వలైయని సమ్మతించినందున నా
 తలోదరి నాటనుండియుఁ బెనిమటితోఁ బాటు కట్టించు
 చుండెను.

(4)

కూలివాం ద్రందటును గష్టపడుచున్న దొకచోటనే
 యగుటఁజేసి సురూపసంపదయగు జయప్రదనొకనాఁడతటాక
 నిర్మాణమున కుపక్రమించిన వర్తకుండు చూచి యామిషై
 మరులుఁగొని యెట్లొన నాపెను తన మందిరమునకు రప్పింప
 వలయునని నిశ్చయించుకొనెను.

ఒకనాఁడా వర్తకుండు సాయంసమయంబునఁ గూలీల కందఱకుఁ గూలి నొసంగఁ దలఁచి, మగకూలీల కందఱకిచ్చి, పుపించి, యాఁడువాండ్రకునొసంగి, జయప్రదకుమాత్రమీయక “ధనమైపోయినది. ఇంటికివచ్చి కూలిఁ గొని వెళ్లున” దని యాజ్ఞ నొసంగినంత నాయువతి వర్తకుని యానతి మేఱకు వానియింటికి వెడలెను. ఈలోపుననే వర్తకుఁ డిల్లుఁజేరి ద్వార పాలకులరావించి జయప్రద కూలికై వచ్చిన “మాయజమాని నీకూలిడబ్బును గదిలో బల్లపైనుంచి వెడలెను. కొనిపో”మృని, వచియింపుడు. ఆమె లోనికిఁ బ్రవేశింపఁగనే గదితలుపుల బిగియింపు” మని ముదలనొసంగ వారట్లనే కావించిరి.

జయప్రద తానులోనికిఁ బ్రవేశించినంతనే ద్వారపాల కులొనర్చిన దుర్జయము నెఱింగి, తనకాకస్మికముగ సంభవించిన యా పెనుముప్పునకెంతయుఁ జింతించుచుఁ దనకెట్టిప్రమాదము వాఁటిల్లునో యనెడి భయంబున నందుఁగల యొకమందసమునఁ బ్రవేశించెను. ఆమందసమునందు గాలిచోరుటకు మాత్రమే యవకాశముకలదు. ఆవర్తకుండును మందయాన చిక్కినదిగదా! యొకనామితో సుఖగోష్ఠిఁజెందఁ దగునని సంతసించి గదియంతయుఁగలయవెదకి యెందునుఁగానక నాపెట్టె కడఁజేరి యందున్న యిల్లాలి నీవలకు లాగఁ బ్రయత్నింపఁదలంచె. వీనిప్రయత్నము నాపెకనిపెట్టి పతివ్రతకావున నాయీశ్వరువై సకలభారమునుమోపి “నేనుమహాపతివ్రతనైతి

నేని, యాకలిచేగాని, దప్పికచేగాని, నీటిచేగాని, యితర
 మృగములచేగానినాభర్తవచ్చియీపెట్టెదెఱచునందాకనాకుఁ
 జాపులేకుండుఁగాక. నాపెనిమిటికిదక్క నన్యులకెవ్వరి కీమం
 దసమును దెఱచు శక్తిలేకుండుఁగాక”యని వాక్చును నా
 పెట్టెను మూసివైచెను. ఆమెపాతివ్రత్యమును బాగుగానెఱిం
 గిన సరస్వతీదేవి యామెవాక్యములపైఁ గటాక్షముంచియామె
 వాక్యములకూతఁగల్గించెను. వర్తకుండామందసం బావిధంబున
 బిగియింపఁబడి యుండుటఁజూచి, యారహస్యమునేరైన నెఱిం
 గినచో గొప్పముప్పురాఁగలదని యోచించి యెట్టులేనినాపెట్టె
 బద్దలుఁగొట్టింప నిశ్చయించి పడరానిపాట్లఁబడి హతాశుడై
 చివటకామందసమును సముద్రమునఁ బాఱవైచినదలపెట్టెను.
 ఆతం డీవిషయము నెంతగోప్యముగ దాఁచవలయునని యూ
 హించెనోగాని క్రిమముగా వానిమందిరంబున వసియించు
 వారెల్లఱకుఁ దెలిసి యనేక విధంబుల మందలించిరి. ఆతఁ
 డేమిసేయఁగలఁడు?

ఈ వర్తకుని మనోనిశ్చయమును గ్రహించి జయప్రద
 వానితో “నోయీ ! వర్తకుడా ! నీయాలోచన మెంతయు
 వృథాకాఁగలదు. సముద్రమునఁ బాఱవైచినంత మాత్రమున
 నాకెట్టి ప్రమాదముఁ గలుగనేరదు. నాకొక వ్రతము కలదు.
 ఆవ్రతమింక నేడు వత్సరంబులన్నర గడచిన నీపెట్టె తనంతటఁ
 దానే తెఱచుకొనఁగలదు. అంతఁ దనుక నీవే కనిపెట్టి చూచు

చుండు”మన నానెట్టి యామె పలుకుల కెంతయు నాశ్చర్య మంది యీయింతి యేడున్నరవత్సరంబు, లాకలి దప్పికలు లేక యెటుల మనగలదో చూతమని యాపెట్టెనుగొనిసింహపురంబు నకుఁ జని యచట భద్రముచేసి వర్తకముసేయ నారంభిం చెను. జయప్రదయు నామందసమున గాలిని మాత్రమాకర్షిం చుచు నత్రీమహాముని యాశీర్వచనప్రభావంబున జీవించుచుఁ దన భర్తను గూర్చియు, సుతులఁగూర్చియు నెంతయుదుఃఖించు చుండెను.

(5)

“కూలిఁ గొనిపోవుటకై వర్తకునియింటి కరిగిన భార్య యెంతకును రాదయ్యె నేమికారణంబో కనుఁగొని వత్త”మని పురూరపుండుయావర్తకునియింటికిరిగిచారింప నెవను సెప్పినను గూలిఁగొనిపోయి చాలసేపయ్యె ననెడివాఁగాని నిజోదంత మెఱిఁగించువారు లేకుండిరి. అంతలో నాతని హృదయమున గొప్పయనుమాన ముదయించి వెనుకఁ దగిన తావులన్నిట వెదకి నిస్పృహఁడై మఱల నింటికిఁజేరి సుగుణాలలామ యగునామె కానరామి కెంతయు నగచుచుఁ దగిన గత్యంత రముఁగానక బిడ్డల నిరువుర నెత్తుకొని యానగరంబు విడిచి యామె నన్వేషించుచు నొక మహదారణ్యమునఁ బ్రవేశించి, యందుఁగానకఁ దనవయసంబింక ముందునకు సాగించుచుండ నొకసెలయేరు గాన్నించెను. ఇప్పుడాతఁ డాయేరును దాటవలసి

యున్నది. అందుచే నొకకొమరు నిద్ధరి నిలిపి యొకకొమరు నెత్తుకొని యాయేటినిదాటి యీవలిగట్టుననుంచి రెండవవాని కొఱకై యీవలికివచ్చుచుండఁ గర్మవశంబునగొప్పవెల్లువవచ్చి యాప్రవాహంబునఁ బడి పురూరవుండు గొట్టుకొనిపోవుచుండెను. ఈ విపరీతమును నద్ధరిఁ గలమెఱకప్రదేశమునగొట్టెల గాఁచుకొనుచున్న గొల్లలుకొందరు వీక్షించి దయాకలిత స్వాంతులై వానినెట్టెట్టులో నొడ్డునకుఁ గొనివచ్చి కాపాడిరి.

వల్లపుల యాశ్రయమునఁ బురూరవుండు మూఁడు దిన సంబులు వారొసంగిన యంబలిఁద్రావుచు నేటియొడ్డున విడువఁ బడిన పిల్లల గతి యేమైనదో యని మిగుల వగుచుచు నప్పటి పోషకులగు నాగొల్లలు నియమించిన సేవకావృత్తి ననుసరించి యొక గొట్టెలమందను మేపుచు నియమితస్థానమగు నొక కళ్ళము కడ మందనాపి యొకచో విశ్రమించియుండ నాకస్మికముగ నాతనికి గాఢమగు నిదురఁబట్టెను.

సింహపురాధీశ్వరుని కోటలో నాకిందటి రాత్రీదొంగ తనముజరిగెను. రాజభటులదొంగతనముఁ జేసిన చోరులఁబట్టుకొని యాచోరులకడఁ గొంత లంచంబుఁగొని వారపహరించిన నగలను గొనివచ్చి పురూరవుని తలకిందనుంచి, వానిని లేపి, యతఁడే దొంగయని పట్టుకొని వెడలి రాజనన్నిధిని నిలుప రాజామహాసీయునిఁ జెఱసాలయందు నిలిపెను. తాను పూర్వ మనుభవించిన మహోన్నత దశకును, నిప్పు డనుభవించుచున్న

హైన్యదశకును గల తారతమ్యములఁ దలంచుకొనుచుఁ జెఱ
సాలలోఁబురూరపుఁడెంతఁగా విలపించెనోభగవంతునకేయెఱుక.
పాపము ! పురూరపుండు మొదటినుండియు నీశ్వర చరణార
వింద భజనాసక్తుఁడుఁగాన నాయీశ్వరునే ధ్యానించుకొనుచు
నాకారాగారంబున దినంబుల లెక్కించుడెను. ఇట్లుండగనే
యా దేశప్రభుండొకనాఁడీ మహానుభావునిపై నకారణముగ
మోపఁబడిన నేరమును విచారించి పదకరంబులఁ దెగఁగొట్టు
నటులఁదీర్పుఁ జెప్పెను.

కరచరణంబుల ఛేదించు కాలము సమీపించుచున్న
కొలఁదియుఁ బురూరపునకు విచారము హెచ్చగుచుండెను.
విచార మినుమిడించిన కొలఁదియు దైవధ్యాన మెక్కుడగు
చుండెను. ఆదైవధ్యానమైనను వట్టిదిగాదు. పురూరపుండు
సంగీతవిద్యానైపుణీధురంధరుడని విఖ్యాతిఁగన్నవాడగుటచేఁ
దన ప్రవీణతను జాతించుచు, భగవంతు నెట్లయిరఁగెనన్నునిఁ
జేసికొన నుద్యమించుచుండెను.

ఆ దేశపురాజపుత్రికపేరుపుష్ప పాంచాలి. సంగీతసాహిత్య
ముల యందధీక ప్రవీణురాలయి యుండుటచేఁ దన్నుగానవిద్య
యందు మించఁగలిగెడి మహాభావులనే వరింపఁచెదనుగాని
యితరుల నొల్లననియెడి దీక్షవహింపించి యుండుటచే నింకను
శిష్యాత్వమునగదుపు మండెను. చెఱసాల రాజమందిరమునకుఁ

జేటువయందుంట చేబురూరవుండుతనగానమాధుర్యమును వెదఁ జల్లుచుఁ జేయుచున్న శివస్తోత్రము పుష్పపాంచాలి వీనులఁ బడుట కాస్పదమేర్పడి యాగానరసముఁ గోలుచున్న కొలఁ దియు నామె కాపాటకునిఁ గనులారఁజూచి, యానందించి, యమ్మహామహునిఁ జెట్టపట్ట వలయుననెడి యారాటము మోచెను.

ఆనగరాధీశ్వరుండు తన కుమార్తె యభీష్టమునెఱింగి స్వయంవర ప్రకటనముజేయ నానాదేశాధీశ్వరులును గాయక శిఖామణులును నాపురంబునకరుదెంచిరి. పుష్పపాంచాలియ నా గానవిద్యాప్రభావరూపిణి యెఱింగి “ నేరస్థుడైన నేమి? వానికి మాత్ర మీస్వయంవర ప్రదేశమునకు విచ్చేయుట కేల యధికారము లేదు? ఆతండును విద్వాంసుడే. జేపు శిక్షింపఁ పడిన శిక్షింపఁబడునుగాక ! ఎవరిగతి యెటులున్నదియు నెవ్వ రెఱుఁగును”రని తన హృదయాంతర్గతాభిప్రాయముచు వెలువ రించియెట్టులైన నేమి పురూరవునిఁగూడ స్వయంవరస్థలంబునకు రప్పించెను.

ఆపుష్పపాంచాలి తనగానమాధుర్యముచే శివస్తోత్ర మొనర్చుచుఁ బ్రజ్ఞాతిశయముచేఁ దన వీణ నొక రాతి మీఁద నుంచి యారాతిని గరిగించి నంత రాతిలో వీణ బిగిసి పోయె. “ఏమహానీయుండా వీణ నారాతినుండి తీయఁగలరో వారిని నేవివాహ మాడుదు”నని నిర్భయముగా వచింపఁచెను,

అటఁగలవారెల్లఱును బ్రయత్నించి విఫలమనోరథులైనంతఁ జేతులకు సంకెలలఁ దాల్చియున్న పురూరపుండు రాతిపైఁగూర్చుండి శ్రుతిమేళవించి తాళంబువేయుచు నా యుమామనోహరునిఁ గీర్తించుచుఁ దన గానలహరిని బ్రదికించి యారాతినిగరగించి వీణెనుబైకిఁ దీసినంతఁ బుష్ప పాంచాలి మనంబున నధికానందమంది చేతనొకపుష్పమాలికఁ దాల్చి యామాలను బురూరపుని మెడలోవైచె. స్వయంవ రార్థమై వచ్చినరాజవరేణ్యులెల్లఱు వెల్లఁబాటినవదనంబులతో నాసభాస్థలంబును బాసి చనిరి.

గాంధర్వవిధిని వివాహమాడిన పుష్పపాంచాలి తన మగనితో సోమపురికిఁజని యాయూరనొక సత్రంబుననుండఁ బురూరపునకుఁ జెడుదినములుపోయి, మంచిదినములు వచ్చుటచే నచటిప్రజలు తమ పాలకుఁడు గతించిన కారణముచే రాజ్య మరాజకముగ నుండుట బాగుండదని నిశ్చయించుకొని వచ్చి పురూరపుని దమరాజ్యసింహాసన మధిష్ఠింపవేడ వారల మొఱఁ బురూరపుండు శిరసావహించి యట్లనే ప్రభుత్వము సేయుచుండె.

ఏటియొడ్డున దిగఁబడిన పసిబాలురెందును దిక్కుఁ గానక నట గొల్లున నేడ్చుచుండఁ జెంగియనునొక గొల్లది యాబిడ్డలనాదరించి యింటికిఁగొనిపోయి, వారికి సకల సౌఖ్యములసమకూర్చిపోషించుచుండెను. పిల్లలులేనిదగుటచే నాబా

ఘోరయెడ నమితానురాగముఁ గలిగి వారికిఁ గావలసిన విద్యల నెల్ల నేర్పించెను. వారును తమపోషణ కర్త్రుని మాతృదేవిఁ బలఁ జూచుకొనుచు నతిజాగరూకతతో మెలంగుచుండిరి.

“అక్కటా ! సాటికూలివాండుగ్గ నేఁగానరామి కెట్లుగా భావించుచుండిరో ? మద్వియోగభరముచేఁ గృశించిన భర్త గారి నెవ్వరాదరించుచున్నారో ? తనయులు నన్నుఁ దలంచు కొనుచు నెంతగా నడలుచుండిరో ? హా ! పరాత్పరా ! ఈయాపదలకంతములేదా ? మేము మాజన్మములనీలాఁటికష్టములతో గడుపవలసినదేగదా ? మాకింకేదిదిక్కు ? నేనును, నాభర్తయు, నాకూనలును మఱల నీలోకములోఁ గలిసికొనమా ? మాపై నీకింతద్వేషమా ? దయామయా ! సుఖము లందుఁగాని, కష్టములయందుఁగాని నీభజనమేమఱియుండమే ? అట్టిమాపై నీకింకఁ గరుణరాదా ? నీవుగట్టిఁగాఁ బనిబూని యిట్టివిషపరీక్షల ముంచుచుండ మేము నిలువఁగలమా ? మహాప్రభూ ! ఇకనైనఁ గరుణించి మమ్ముద్ధరింపు”మని యా పరాత్పరునిఁ బ్రార్థించుచు మహాసాధ్వియగు జయప్రదయెంతయుఁ బొక్కుచుండెను.

ఆవిధాన జయపద నానా యవస్థలఁ గుడుచుచున్న కొలఁది దినముల కావర్తకుని యెడ లన్నియు సాగరంబున మునుంగుటయుఁ దస్మాలమున మితిలేని నష్టము చేకూర్చుటయు పూర్ణమిచ్చి యాయూరు విడిచి మఱల సోమపురిఁజేరి.

అక్కడి కేగినను బుణదాతలు తమ బుణము నొసంగుమని నిరోధించుటచే నావర్తకుండు తనకుఁ గల యావదాస్తిని బుణదాతల స్వాధీన మొనర్చి వాని విక్రయించుకొని తమ బుణములఁ దీర్చుకొమ్మని వచింప బుణదాత లాతని యాస్తిని రాజమందీరము ముగటకుఁ గొనివచ్చి రాజానుమతిని బహిరంగముగా విక్రయింపఁదొడంగిరి.

ఆయాస్తిలో జయప్రద వసించియున్న మందసముఁ గూడ కలదు. ఆపెట్టెలోని సత్తువులఁ గూడ విక్రయింప నాసవొడమి బుణదాత లాపెట్టె దెఱువనుద్యమించి వలను గాక గత్యంతరమును గూర్చి యోచించుచున్నంత తేడగు పురూరవుండు నచ్చి పేటికఁ దాను తెఱువనుంకించి దానిపైఁ గరంబిడినంత నామూత విడివచ్చెను. అందుండి జయప్రద వెడలి భర్త నానవాలుఁబెట్టి యాతలంబున నిలువ సిగ్గుపడి రయంబునఁ గొటలోని కరుగుచుండెను.

వర్తకుని వ్యాపార మంతరించుటయు, నాతని యాస్తి బహిరంగముగ విక్రయించుటయు నాయూర నందతెఱింగిన చిషయమే యగుట నాప్రదర్శన విలోకనార్థమై యేతెంచిన వారిలోఁ జెంగిపించిన బాలురుఁ గూడ కలరు. లోనికరుగు చున్న జయప్రదను విలోకించి రాబాలురు. ఆయమ్మ తమ తల్లియేయై యుండునని యాబాలు రిరువురుఁ దమలోఁ దాము పౌభాషించుకొనుచుఁ బురూరవుని వొకఁ జూచి “యీతేడ

వ్వడై యుండునా”యని సందేహించుచుండ వారిరువురి సంతాపము మాల్చుచున్న పురూరవుండు “మీరెవ”రని ప్రశ్నించి యాబాలుర వలన వారి వృత్తాంత మాధ్యంతముగ నాల్చి, మహదానందభరితుడై తన తనయులఁ గొఱిలించుకొని ముద్దాడి వారిరువురఁగొని రాజమందిరమున కరిగెను. జయప్రదను గనుఁగొనెను. నడచిన వృత్తాంతమంతయు నెఱిగెను.

దుర్భార్గుడై మహాసాధ్వీ యగు తన భార్య యెడల మహాపచారమొనర్చిన యావర్తకుని రప్పించి యాగ్రసహోద గ్రహమానసుడై కరవాలంబుఁగొని కంఠంబు త్తరింప యత్నించి నంత నావర్తకుండు తేనిసాదంబులపైఁ బడి శరణుజొచ్చెను. పురూరవునకు హృదయము మాటినది. జాలివొడమినది. తగిన రీతి మందలించి వాని నావలికిఁ బంపెను.

పురూరవుండు చక్రవర్తియై యుండియు శనిమాయచే సకల యిషముల ననుభవించుచు భార్యాపుత్రుల కెడమై దుర్భరదురంతచింతాహతి మ్రగ్గియున్నను తన సదాచారముల విడువక, శాంతిశమదమంబుల విడువక, దయాసత్యశౌచంబుల విడువక, పరమేశ్వరునామోచ్చారణమును విడువక మెలంగుటచే వాని మనోపరిశీలన మంతటితోఁ జాలునని పరమేశ్వరుండు సంతృప్తిఁ జెందెను. శనిని శాంతచిత్తునిఁ గావించెను. క్రమమై సకలవిభవంబులఁ జేకూర్చెను. పురూరవుండు డండులకు గర్వి,

తుఁడుగాక, తనయెడ నిర్దయుడై, కరచరణంబులఁ దెగవ్రేయ ననుజ్ఞనొసంగిన ప్రభునికుమార్తె నే గాంధర్వవిధినిఁ బరిణయం బగుటచే నాయత్తమామలఁ దోడనే రావించి, తన జీవిత చారిత్రమును వారికెఱింగించి, వారి మన్నననలకుఁ గాత్రుఁ డయ్యెను. తన కుమారులు దిక్కులేక నేటియొడ్డునఁ జేరి విలపించెడి కాలంబున మాతృదేవియై సురక్షించి పెద్దవాండ్రుఁ గావించిన గొల్లచెంగిని, దన్నుమహాప్రవాహమునఁ గొట్టుకొని పోవుతరుణమున నుద్ధరించిన గొల్లలను రావించి వారలకుఁ దగిన పారితోషికంబుల నొసంగి వారి యభినందనములకుఁ గాత్రుఁడయ్యెను.

తోడనే తొల్లి తనరాజ్యంబుపై నెవ్వరుదండెత్తి తన్ను రాజ్యచ్యుతుని గావించిరో వారిపై మఱల దండువెడలి యా శత్రునిఁ బరాజితునిఁగావించి మఱలఁ దన సార్వభౌమత్విమును ఘంపాదించెను.

ఇమృహాత్ముని సద్గుణసంపదలకును, జయప్రదయొక్క పతివ్రతామాహాత్యమునకును మెచ్చుకొని శివుండు స్వయముగావచ్చి యర్హమన్ననలఁగొని యుచితవరంబుల నొసంగి వీరలఁ జిరకాలముఁ గీర్తియుతులఁగావించెను.

జయప్రదను సామాన్య వనితగాఁ దలంప వీలులేదు. పురోపకారార్థమై కూలిఁజేసి యావృత్తియందుండియుఁ దన

మాన్యతను గాఢాడుకొనుచుఁ బతితోడినియే లోకంబను
విశ్వసించిమెలంగిన యీమెచరిత్రమెవ్విధిఘనకుఁబడ నార్హమో
పేతుగాఁ జెప్పవలయునా ?

2. అనసూయ.

—శిశువు—

అత్రీమహర్షి సప్తమహర్షులలో నగ్రగణ్యుఁడు. సకల
విద్యారహస్యకోవిదుఁడు. అన్నిశక్తులును వానియందు మిడి
యున్నవి. ఇహసుఖంబుల విసర్జించి, యరిషడ్వర్గంబులఁ
ద్యజించి, విజనారణ్యముల కరిగి, కేవలము వాయుభక్ష
కుఁడై నిక్కువమగు పరబ్రహ్మస్వరూపమును గన్నుల
కాపుఁదీఱఁ గనుఁగొనిన మహాభాగుఁడు. అట్లయ్యును
నాశ్రమచతుష్టయములో గృహస్థాశ్రమస్వీకారమే ధర్మ
మని యెఱింగినవాఁడుగానఁ దన కర్తురాలగు కన్య నవ్వే
పించుచు నందందఁ దిరుగుచుండెను.

భగవంతుని స్వయముగాఁ గనుఁగొనిన మహాత్ముఁడు
తన కనుకూలవతియగు భార్య నేటికొనఁజాలఁడా? వెదుకఁగా,
వెదుకఁగా, నొకచోఁ గనుఁగొనినాడు. ఆ యమ్మవై నత్రి
మహర్షి దృష్టిపాలిపది.

అనసూయ సకల సుగుణాభిరామ. దూపమున రతీ
 దేవిని మించెను. విద్యాయందు సరస్వతీదేవిని వెనుకనుంచెను.
 శాంతమునభూదేవిని పాదములక్రింద నిల్పెను. జాలయయ్యెను,
 యావనశీలయయ్యెను, నేవిషయంబునందును, నేరును,
 జివటకు త్రిమూర్తుల భార్యలును నామెకీడు రాకుండునటులఁ
 బ్రవర్తించుచుండెను. ఆ కన్యారత్న మామహాసీయుని నేత్ర
 ములకెట్టి నిముసమందు సాక్షాత్కార మయ్యెనోగాని,
 యామెవలనఁ దన కీర్తిచంద్రికలు మునుపటికన్న దశవిశల
 నింక నెక్కుడుశోభతో వెలుంగఁగలవని విశ్వసించి, యత్ర
 మహర్షియానాటి యాచారము ననుసరించి కన్య లస్వతంత్ర
 లగుటచే నాబిడ తలిదండ్రులకడ కరిగి తన మనోభిప్రాయ
 మెఱింగింప వారు ద్వితీయ బ్రహ్మనాఁబఱఁగు మహర్షి
 తమ కల్లుండగుటకంటె మహాభాగ్యమున్నదా యని సంతసించి
 తోడనే శుభముహూర్తమును నిశ్చయించి తమ కూతును
 నమ్మహర్షికిచ్చి వివాహముఁ గావించిరి. నూతన వధూవరు
 లయ్యు నా దంపతులు తమ పరస్పరానురాగాధిక్యతచే
 సకల సుఖంబులఁ బడయుచు నటనే కాలంబుఁ గడుపుచుండిరి.

(2)

అత్తవారింటనుండి భార్యతో నెన్నాళ్ళు సుఖముగాఁ
 గడుపఁగలఁడత్రమహర్షి? ఇదియెట్లు యిల్లటికపుపద్దా! అత్త

వారి యాస్తిని సంగ్రహింపుఁజేసికొని తన్నూలమున జీవింప నమ్మహానీయుఁడు నిరీక్షించి యుండెనా? ఇటనున్నను నామ హర్షి తనకాలకృత్యముల మఱువలేదు. భార్యవలనఁదాను సకల సుఖములఁ బడయుచున్నను సంతమాత్రముచే నెక్కుఁడు వ్యామోహితుఁడుఁగాలేదు. ఇట్లుండఁగనే యొకనాఁడువాని హృదయంబునకుఁ బూర్వపుష్టి తట్టినది. స్వీయాశ్రమముపై మమకారము హెచ్చినది. తానాస్థితీయందుండుట హేయమని తోచినది. అటనుండి కదలుటయెట్టులనాయనెడి యాలోచన ములో మునింగెను. కాని యాయాలోచన మెన్నొళ్లని? చివఱకొకనాఁడు తెంపుఁజేసుకొని ప్రేయసినిబిలిచి తన మనో భిప్రాయమును దెలుప నామె వానిప్రయాణమున కెట్టియడ్డంకులఁ గలుగఁజేయలేదుగాని తన్ను వెంటఁ గొనిపోవుటను గూర్చి బలవంతపెట్టఁ దొడంగెను. సతుల కుండవలసిన సహజ లక్షణములఁగూర్చి ప్రబోధించెను. ఆవయస్సునకే, యొక మహానీయునిఁ జెట్టఁబట్టిన యాకొలఁది దినములకే స్త్రీజాతి కంతకు మకుటమనెడి విఖ్యాతినార్జించిన యమ్మహాసాధ్వీ, యనసూయ, భర్తను స్వీయాశ్రమమున కొంటిఁగానంపి, తాను బుట్టినంట సుఖముగాఁ గాలక్షేపముసేయఁగలదా?

అ త్రి మ హ ర్షి మహాదారణ్యనివాసకష్టోదంతములఁ గూర్చి వివరించిచెప్పి యామెను విముఖురాలిఁ జేయ యత్నిం చెనుగాని వాని యుపన్యాస మామెకడ సార్థకముకాలేదు.

తనకట్టి యోగ్యురాలు భాగ్యయైనందుల కెంతయునుప్పొంగుచు
శుభముహూర్తమును నిశ్చయించి యిల్లాలినివెంటఁగొని స్వీ
యాశ్రమమునకుఁ జేరెను.

(3)

ఆశ్రమవాసినియై, వన్యఫలంబుల నారగించుచు, గావి
గడ్డలఁ గట్టుచు, ఘాతుకమృగంబులతో సహవాసముఁ
జేయుచు బతిమాటయే కొంగుబంగారమని, పతియేదైవంబని,
పతిసేవనమే భావ్యసద్గతికి మూలమని, విశ్వసించి పాతివ్రత్య
ధర్మముల కొక్కింతయేనిఁ గళంకము రానీకుండ మెలంగుచుఁ
బతిమెప్పులకుఁ జాతురాలయి. వానివలన మహత్తరములగు
శక్తులనెన్నిఁటినిో గ్రహించి తిరమూర్తుల భార్యలకునైతము
వంకరలు దిద్దఁగలిగిన మహాసాధ్వీ యయ్యెను.

ముల్లోకముల నెవ్వరయినను సరియే కీర్తిమంతులై
తమయశోలతను నలుగడలఁ బ్రాకించుకొనుచున్నచో
నేదియోయొక కథనుగల్పించి విచిత్రనాటక మొక్కండు పోద
ర్చించి తీరవలసినదే నారదుండు. యశోవంతుల మహత్తర
చరిత్రలను లోకముల వ్యాప్తముఁజేయువాఁడు నీతఁడే.
వారిని శల్యపరీక్షఁ జేయునదియు నీతఁడే. నారదుండు బ్రహ్మ
మానసపుత్రుండు. త్రిలోక సంచారి. వాని సంచారమునకుఁ
గాలనియమములు లేవు. చోటరాని తావులేదు.

సకలజనులును దనలో మునిగి తమతమ పాపంబుల మండి విడిచిపెట్టువలసిన వీరిపాపంబులన్నియుఁ దానుభరింపఁజాలక గంగాదేవి తన్నుద్ధరింపఁగల మహానీయులెవ్వరా యని విచారించుచుండ నాకాశవాణి యొకనాఁ “డమ్మా! సకల కలుషమ్ములవ మ్మొనరించు నీకుఁగలుష మేలనమ్మా? అయినను నీ యనుమానమును నివారించుకొన నుద్యమింతువేని నొక పతివ్రతను శరణమ్ము వేడు” మని సలహానొసంగెను. ఈ విషయము నారదుండు గ్రహించెను. పాపము! కలహమనునది లేక యెన్ని దినాలనుండి శుష్కించి పోవుచుండెనో ?

లక్ష్మీదేవికిని, సరస్వతికిని, భార్యతికిని తమవంటి యిల్లాండు) లేరనియుఁ దమ భర్తలు తమ చేతులలోని కీలు బొమ్మలనియు గర్వము కలదు. ఆ గర్వంబును గనుఁగొన వలయును. అనసూయాదేవి సతీత్వమును ముల్లోకములఁ బాట వలయును. ఇది నారదునియూహ.

గంగామహాదేవి వైకుంఠమున కరిగి లక్ష్మీదేవిని, కైలాసమునకేగి భార్యతిని, సత్యలోకమునకు వెడలి సరస్వతిని శరణమ్ము వేడెను. వారును దమ శక్తికొలఁది గంగయొక్క పాపములఁబోఁదొలఁబ్రయత్నించితి గాని విఫలమునోరధులైతి. ఇక శరణపొందును లేమిఁదేసి మిక్కిలిఁబొక్కుచు స్వస్థలంబున కరుగుచుండఁ బ్రోవ మధ్యతఱున నారదుం డెదురై “అన్నీ !

గంగాభవానీ ! నీకష్టాదంతమే నెఱుంగుదు. నీవు భూలోకమున కరిగి మునికులతిలగుండగు నత్రిమహర్ష భార్య యనసూయను శరణమ్మువేడితివా, నీయాపద తొలంగగలదు. అంతకన్న నిన్నుఁగావ నెవ్వరునులే” రని సలహానొసంగ నాయమ్మ వాని యాలోచనమున కెంతయు హర్షించి సత్వరంబుగ ననసూయను గలిసినంతఁ బ్రాణనాథుని సేవయేయానపాత్రిమని, యాత్మేశుని ప్రబోధమే యాశాపాశములఁ ద్రుంచునని, ప్రాణనాథుని పద పూజనమే ముక్తిసాధముఁ జేరు సోపానమని విశ్వసించెడి యనసూయ కరుణార్ద్రచిత్తయై తనకుఁ దన భర్తప్రవాదించిన మహత్తరిశక్తివలన గంగామహాదేవి పాపములఁ బోషించుటఁ గావించి యాబిడకు ముద్రుంబుఁగూర్చి పీఠోక్తయ్యెను.

నారదుంహారకుండక వైకుంఠంబున నొకనాఁడుత్రిమూర్తుల భార్య లొక్కచోఁ జేరి విలాసముగఁ బొద్దులఁబుచ్చుచున్న సమయంబున నటఁ జేరి ప్రిసంగ వశంబుగా వారల కిససూయాదేవి మాహాత్మ్యమును గూర్చి కొండంతలుగఁ జేసి వర్ణించి చెప్ప నామువ్వురును నారదుని వర్ణనమున కెంతయు నసూయాపరులై తమ భర్తల సహాయముచే ననసూయసాక్ష్య త్వమున కెట్టులేని హాని వాటిల్లఁజేయవలయు నని సంకల్పించు కొనిరి. ఎవరిస్థానంబులకు వారరిగి తమ మనోభీష్టముల భర్తలకు విన్నవించిరి. వారును మహిమాంగనయుగు ననసూయను శోధించుట సామాన్యమైనపనికాదనియు, వట్టితలంపునుమార్చు.

కొమ్మనియుఁ దమ యిల్లాండ్రోకు హితంబుఁగఱపిరిగాని వారు
విననందున మువ్వరును ముందు కొనసాగించవలసిన విధాన
మును గూర్చి యొక కార్యక్రమ పట్టికను సిద్ధపఱచుకొనిరి.

ఇట్లుండ నొకనాఁడననూయ తన భర్తృపాదముల
నొత్తుచుండ నాతుడు పత్రివ్రతా ధర్మంబులను గూర్చి యొక
నామెకు హితంబులఁ గఱపుచుండెను. ఆసమయముననే
త్రిమూర్తుల కార్యక్రమ ప్రణాళిక ననుసరించి భృంగి త్సుద్భా
ధకులోనై యన్నంబు కొఱకు వచ్చి వాకిట నిలచి యాటఁగు
చుండ నాయటపాలించి యననూయ “అయ్యా! ఒక్క నిమిష
మాగుము. నానాధుని సేవఁ బూర్తిఁ గావించుకొని వచ్చి
నీకన్నం బిడెద”నని పలుక నీశ్వరప్రేరణముచే నామెను
శోధింపవచ్చినవాఁడుగాన దండితాడిత భుజంగంబుకరణి మండి
పడుచు “సాయాకలికంటె నీనాధుని సేవ యెక్కువయా”
యని కాఱుఁగూతలఁ గూయుచు నొక భూతమును గల్పించి
యామెపైఁ బ్రయోగింప నామె వీనిదురభిప్రాయ మెఱింగినదై
నెంటనే యాభూతమునకుఁ దగురీతి బుద్ధిఁజెప్పె. ఆభూతముతోఁ
బాటు భృంగికిని వణకుఁ బుట్టి యమ్మహాసాధ్యుని శరణమ్ము
వేడి, యాపె యనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుడై యతలంబు
వాసెను గాని యాతఁ డంతటితో మిన్నకుండెనా? లేదు.
పార్వతీదేవి ప్రోతాసహమున నొక సర్పమును గైకొని వచ్చి
పశ్చుపచారముల నిర్వహించుకొని గాఢనిద్రావృతపశయె

యున్న యనసూయాదేవి మెడలో వైవ నామె మేల్కొని
యావిషయము నెఱింగి తన శక్తి వలన నాపామును బూలహః
రముగామార్చివైచెను.

(4)

నర్మదపేరునఁ బిలువఁబడెడి యొక సాధ్వీ తన సాధ్వీత్వమును
నిలువఁబెట్టుకొనుచు భర్త కుష్టురోగియైనను, నంధుడైనను,
నేవగించుకొనక భక్తితత్పరయై వాని సేవించుచుండె. ఇట్లుండ,
నొకప్పుడీనర్మద వికలాంగుడైన పెనిమిటిఁగొని తీర్థయాత్రలఁ
సేవించుచుండ నొకచో మాండవ్యుడు కొందఱు చోరులవలన
బాధింపఁబడుచుండెను. నర్మద భర్తపేరు కౌశికుండు. ఆ సమ
యంబున కీకౌశికుం డటనుండుటచేఁ దనకుఁగలిగిన దుర
వస్థ కీ కౌశికుం డే కారణ భూతుడని తప్పుదలచి ముందు
వెనుకలఁ జూడక మాండవ్యుని డాకౌశికుని సూర్యోదయ
మఱుసంతనే మరణించునటుల శపించెను. నర్మద తమ నిర్దో
షిత్వమును విన్నవించి యెట్టులేని నా శాపమును మఱలించు
కొమ్మని మాండవ్యు నెంతయో బ్రతిమాలెను. లాభము లేక
పోయెను. అందుచే నర్మద తన భర్తప్రాణసంరక్షణము
నిమిత్తమై తెల్లవాట కుండునట్లుగనే సూర్యునకు ముదల
నొసంగెను.

తత్కారణమున జగత్సంక్షోభ ముదఱుచినది. లోక
ములన్నియు సంధికారమయమే. దేవతలెల్లఱు గగ్గోలందిరి.

ఎంతసేపునకును దెల్లవాటదు. అంత నవ్వుదిక్పాలు రందులకు
 హేతు వేమైయుండునాయని యోచింపఁ జూచిరిగాని యిది
 మిథ్యమని నిర్ణయింపలేకుండిరి. ఇంతలో నారదుఁ డాతలంబున
 సాక్షాత్కరించి సూర్యోదయము కాకుండుటకుఁగల కారణం
 బునుదెలిపి నర్మదాదేవి కాళ్ళపైఁబడుమని సలహా నొసంగి
 నంత నింద్రుండు తానొంటిగాఁబోయిన నెటుఁబోయి యెటు
 వచ్చునోయని సంశయించి మహాసాధ్వియగు ననసూయకడ
 కరిగి యీ జగత్సంక్షోభ కారణమెఱింగించి, సహాయ
 మర్థింప ననసూయజాలిఁజెంది వానివెంటనే బయలుదేరి వెడలి
 నర్మదఁ గలిసికొని, యింద్రుని పక్షమున మాటలాడి తన
 మాహాత్మ్యమునలన నర్మదాదేవిభర్త సజీవుఁడై యుండునటు
 లొనర్చి, నర్మదాదేవివలన సూర్యోదయ మగునటుల నాజ్ఞ
 నిప్పించి, దేవతల నుద్ధరించెను.

(5)

అనసూయాదేవియిట్టిమహత్తరకార్యము లనేకములుగా
 నొనర్చుచుండఁ దిమ్మూర్తులభార్యలకుఁ గన్నులు గుట్టుచునే
 యున్నవి. నారదుం డేనాటికానాడు వార్తలనందించు
 చునే యుండెను. వారలకుఁ గడుపుబ్బలు హెచ్చుచునే
 యుండెను. కలహభోజనంబును దాఁదృప్తిగాఁ గుడుచుచునే
 యుండెను. ఇప్పుటికిఁ బార్వతీదేవియొక విధాబుగాఁ బరీభవ

మందినది. దేవేంద్రుడు తనపరివారముతోఁ గదలివచ్చి మహి
మాంగనయగు ననసూయాదేవి సహాయముఁ బడసెను. ఇంక
లక్ష్మీదేవి తనవంతుఁ డీర్పుకొనవలెనని నిశ్చయించుకొని కుమా
రుండగు మన్మథునిరావించి యెట్టులేని ననసూయాను బరిభవించి
చిరాఁ బ్రబోధించెను.

మహాపురుషులను, మహిమాంగనలను నీవిధంబుగఁ
బరిశోధించి పరిభవముల నందుటలో నీతుడును గట్టివాఁడేయ
గుటఁ జేసి తల్లియాజ్ఞ శిరసావహించి నిమిసములమీఁదఁ
బ్రీయమిత్తుండైన వసంతునిరావించి, తన యుద్యమమును
నెఱిగించి వాని యామోదమునుబడసి, తపోవనంబున కరిగి
యెన్నాళ్లకును రానిభర్తనుగూర్చి పరిపరివిధంబులఁ దలపో
యుచు నాశ్రమప్రాంతమున భగవత్పూజార్థమై పుష్పములసేక
రించుచున్న యనసూయపైఁ దనబాణములఁ బ్రయోగింప
సాగెను. వసంతుఁడో యాయాశ్రమ ప్రాంతమును శోభాయ
మానముగ నలంకరించి సకలసువాసనల నొసంగుచుండెను.
ఈసువాసనలకును, దనకుఁ గలుగుచున్న మన్మథవికారము
నకును నాశ్చర్యమంది, తనహృదయ మట్లుండుటకుఁ గారణ
ములనరయుచుండ మన్మథుఁ డతిప్రేషము దాల్చి యాపిఁ
గవయనుంకించినంత నామెతనశక్తివలన నాకుత్రిమమునెఱిగి
మన్మథునియంధునిగా శపించె. వెంటనే మన్మథుఁడు కన్నులు
గానరాక ననసూయాదేవి పాదములపైఁ బడి “తల్లీ

మహాపరాధిని, భవదీయ మాహాత్మ్య మెఱుంగక నితరుల ప్రేరేపణముచే నిటుల వచ్చియున్నాడ. పరమసాధ్వీ వగు నీకిట్టి దీర్ఘకోపంబు సనదు. నీవు సకలముగ నలిగినచో నీముందుఁ ద్రిమూర్తులేని నిలువ వద్దులగుదురా ? అమ్మా! నన్నుఁ గరుణింపుము. నానేత్రముల నా కొసంగుము. నీయట్టి వారి దర్శన మొనర్చుకొనుచు, నికఁ నెట్టి యవకతవక కార్యముల దెసఁబోక, బుద్ధిగలిగి ప్రవర్తించెద”నని బ్రతిమాల నామె యెట్టెట్టులో జాలిఁగని “ఓయీ! నీవు లక్ష్మీనారాయణులకుఁ బుత్రుఁడ వగుటఁ జేసియు, రతీదేవి మాంగల్యమింకగట్టిగా నుండుటనుబట్టియు, నిన్ను మన్నింపక తప్పినది కాదు. ఇంతటితో వదలితి. జాగరూకుడవై మెలంగు” మని హితఁబుఁ గఱపి యావలకంపెను. లక్ష్మీదేవి పరీక్షకూడ యంతటితో ముగిసినది.

2 కనాఁడొకయాఁడుది బిడ్డలఁ జంక నిడుకొనిమధుకరంబునకైవచ్చిన ననసూయాదేవి యాబిడ్డలఁ గాంచి యానందించి వారాకలిబాధచే నేడ్చుట కెంతయు జాలిఁజెంది వారి ట్టుత్తుదీర్చి పంపె. నాటఁగోలె దానుఁ గూడ నట్టి పిల్లలఁ గనిపెంచ వలయుననెడియాశఁగలిగి నిరంతర మందులకై యారాటపడుచు దగిన సమయముఁ జూచి పెనిమిటితోఁ దన మనోభీష్ట మెఱిగించెను. విజుపు మాటలచే సతులు భయ పతుల వేంపకున్నఁ

బతులు సతుల కోరిక లర్హము లైనచోఁ దప్పుక వాని నాచరణమందుంచుదురు.

తనంబుల్లాలి కట్టికోరిక యున్నదని యెఱింగి తోడనే మహానుభావుండగు నత్రి బదరికావనంబున కరిగి జగద్రక్షకుండును ; భక్తతాత్రిణపరాయణుడును, బ్రీణతార్త్రిహరుండును, నాదిమధ్యాంతరహితుండును నగు శ్రీమన్నారాయణునిఁ గూర్చి తపంబానర్ప నాయాదిదేవుండు గరుడవాహనారూఢుడై సాక్షాత్కరించి “యోమునికుల సార్వభౌమా ! సీతపంబున కేనెంతయుమెచ్చితి. నేను నీకు నందనుడనై జన్మించి సేవనపత్యుండవ నెడి యపనిండఁ బాపెద”నని యభయంబొసంగి తిరోహితుండయ్యెను.

(8)

మఱల లక్ష్మీదేవియు, భార్యతియు సరస్వతియుఁ నొక్కచోఁ జేరిరి. లక్ష్మీదేవియుఁ భార్యతియుఁ దాము పడిన పాటులనెల్లఁ దలంచుకొని ముందు జరుగవలసిన కార్యమును గూర్చి యోచింపసాగిరి. సరస్వతీదేవి, “అక్కలారా ! మనవారిందునఁగూర్చి తేపోమాపో వెడలనున్నారు. ఆ యమ్మ సతీత్వమును బరిశోధింపఁ బట్టుఁ బట్టియేయున్నారు. అందులకై మనకీవిచార మేల”నని వారి నూరడించెను. భర్తలపరిశోధనా లితముల నిరీక్షించియున్నా రీమువ్వురును.

ఇట్లుండఁ ద్రిమూర్తు లొక్క వోఁ జేరిరి. విష్ణుమూర్తి “దేవతలారా ! మన మొనర్పఁబోవు కార్యము నలువురు నవ్వనది. అఁడువారి మాటవిని జగద్భద్రసంధాయకులుఁ గూడ తమ గౌరవములను బూదిలోఁ గల్పిర నెడి యపఖ్యాతిఁ జెందఁగలము. మమ్మాటికి నమ్ముండని హితంబుఁ గఱపెను గాని, మహేశ్వరునకును, బితామహునకును, నాహితంబులు చుచిపక పోవుటచేతను, దా నత్రిమూర్తి కొసంగినవరంబును నార్థక మొనరింపవలసి యుండుటచేతను, వారి యాలోచన మునకే విష్ణుమూర్తియు లొంగిపోయెను. మువ్వరును ముని వేషముల ధరించి యత్రాశ్రమమునకై బయలుదేరిరి. దారిలో నారదుండెదురై యనసూయను బరిభివింశ నలదిని నివారించెను. విష్ణుమూర్తి “నారదా ! ఈ కార్యంబు దూష్య మని మేమెఱిగియు నామె సతీత్వమును లోకమునఁ ద్రచార మొనర్చుటకే యిటులఁ జేయుచుంటి”మని వాని సమాధానము పఱచి పంపెను.

(9)

అశ్రమంబున ననసూయ డియొంటిగఁ గూర్చుండి “బుర్రికావనంబునఁ దపంబొనర్ప వెడలిన మన్నాఘుశితకా బుఁబు రాకుండుట కేమహేతువో ? వానియెడ భగవంతుండు శ్రీసర్వుండయ్యెనో లేదోగదా ? అపరాత్పరునకు నావైసేలఁ

గరుణరా"దని తనలో దా నేమిగనో వితర్కించుకొనుచున్న సమయంబునకే తిమ్మూర్తులు పోచ్చున్న వేషధరులై యట సాక్షాత్కరించి "భవతి క్షేణం దేహి" యని యర్పించి.

ఆ తిమ్మూర్తుల హావములఁగని మీశ్చర్యపడియు ననసూయ యట్టి మహానీయుల స్మృతిచునుట కెంతయు నానందించుచు వెంటనే లోనికాహ్వానముఁజేసి వారలకుఁగొన్ని శలంబులఁ దెచ్చియిచ్చి యాలోసన కోర్కొన సిద్ధుఁడై యెరు. విష్ణుమూర్తి "సుదతీ ! ఆగుమా. మాయన్న వ్రతముఁ జెల్లెమా కొనక మేమెటుల భుజియింపఁగల"నునె "మహామహులారా ! మీవ్రతమెద్దియో యెఱింగించిన సంతసింతు"నని యన నూయ మఱలఁబ్రశ్నింప శోకరుఁడు " అనసూ మా ! మఱి యుములేదు. నీవు విగతవస్త్రునై మాకొసోసనము వశ్చియన" నననామె "సదయాతః కరణులారా ! ఇట్టికోరిక విపరీతమై యిది. మున్నెన్నఁజెఱుంగనిది. మానవతుల మానంబులఁ గాఁపా డవలసినవారే యిట్టివ్రతమున కుపకరిమింప నికలోకము లున్నవే" యని హితమువచించెను. వారామాటలఁ జెవిఁ బెట్టక తమ వ్రతముఁ జెల్లింపకతప్పదని పట్టుఁబట్టిరి.

ఆయమ్మయునిదియెల్లఁబరమేశ్వరుని మాయగా నెఱింగి చునంబున గాఢముగఁ బతినిస్మరింపకొని "యాత్యులారా ! మీకోరిక నే నేలఁ గాదనవలయు నట్లు చేయెదరు. మీరు మీప్రీతి

ములపై నాసీనులుగం”డని పలికి వారిపైమంతోదకములఁ జల్లినంత వారు మువ్వరుఁబసిబాలు రగుటచే ననసూయ విగతః పత్రయై వారికి స్తస్యమొసంగుచు లాలించుచుండెను.

ఆ యమయంతటితో మిన్నకుండలేదు. వారికొరకైయు య్యాలలఁగల్పించి యందుఁబరుండఁబెట్టి జోలపాటలఁబాడుచు దినంబులు గడుపుచుండెను.

(10)

అనసూయ తత్వమును బరీక్షింప వెడలిన తమభర్త లెంతకాలమువఱకును రాకుండుటచే వారిదేవేరులు మువ్వరు నొక్కచోఁజేరి తమలొఁదా మారాటపడఁ జొచ్చిరి. అనమ యమునకే నారదమహాశయుండు శుభవార్తమానముఁ జెప్ప వచ్చెను. నారదునిఁజూచినంతనే లక్ష్మీదేవి గర్వముతో “నారదా ? అనసూయకిఁకఁ గావలసినంత శృంగభంగము. ఆ యమ్మనుగూర్చి యేమేమో పొగడితివే ? ఆ పొగడ్త లన్నియు నేమి కాఁగలవో చూడు”మని పలికినంత శతానంద వందనుఁ “డమ్మా ! అనసూయ మాటకేమికాని మీ పతుల గతులేమైనవో యెఱుంగుదురా ? శిశువులై, యాయమ్మపాలఁ ద్రావుచు నుయ్యెలలఁజేరి హఁయిగా నిదురఁబోవుచున్నారు. అదికాదమ్మా ! మీ భర్తలకామె విగతపత్రయై వడ్డన మొర్రపలయునా ? ఇదియా మహాసాధ్వలఁ బరిశోధింప

“వలసిన విధాన ? ” మని తెలుపుచుఁ గడుపుబ్బ నవ్వసానెను. “వీసినవ్వలఁ జూచుచున్నకొలఁదియు నా దేవతల కాతురము హెచ్చగుచున్నది. దిగులు పుట్టుచున్నది. “నారదా ! ఇది యేమి విపరీతవార్త ? నీ పలుకులు నిజములై యుండునా” యని ప్రశ్నలపైఁ బ్రశ్నల వర్షింపఁజేసిరి. అతఁడు తననవ్వ నాపుకొనఁజాలక “నవ్వునమ్మలారా ! నా పలుకులు వాస్తవములు. ఏల మీ రారాట పడియెదరు ? మఱలఁ జన్ని మగలఁ గట్టకొని కులుకవచ్చును. అంతఁదనుక నోపికఁ బట్టుఁడు. మీ ప్రాణేశ్వరులకుఁ బ్రాణోపద్రవము కలుగలే”దని సమాధాన మొసంగె. వానిఁ పరిహాసములు హెచ్చగుచున్న కొలఁదియు వారి విచారమును జెరుగుచుండుటచే గత్యంతరముఁగూర్చి ప్రశ్నించిరి. మేమే యోచితిమని యొప్పుకొనిరి. వెనుకటిమాటల జ్ఞప్తికిఁదెచ్చి చెప్పవలదని వానిఁ బ్రబోల్చిరి.

ఇకవారి నేడిపించిన లాభములేదని బ్రహ్మతనయుం “డమ్మలారా ! నేఁ జెప్పినటులఁ జేయుఁడు. వై శింబ ననసూయ కడకుఁ బరువెత్తుఁడు. ఆ యమ్మ పాదములపైఁ బడుఁడు. పతిభిక్షుఁ బెట్టుమని ప్రార్థింపుఁడు. తమ తప్పుల క్షమింపుమని వేడుఁడు. ఇంతకంటె గత్యంతరములే”దని పరిహాసజెప్పి తన దారిని చా నెడలిపోయెను.

(11)

తపంబున కేగిన యత్ర యింటికి వచ్చులోపలనే యీ విచిత్రసంఘటనము జరిగినది. అత్ర తన భార్యవలన నడచిన వృత్తాంతమంతయు నాలించెను. త్రిమూర్తు లే యవ్వీసి నైరని గ్రహించెను. భగవత్ప్రసాద మవ్వీధంబుగ లభించినందుల కెంతయు నుబ్బంగెను. ఈ వృత్తాంతమును నిముస నిముసము నా దొడతులు చెప్పుకొమచు వారిలోవారు మహానంద భరితులై యుండిరి. ఇంతలో గొంత దవ్వననుండి “భీక్ష” మనినాదము వివచ్చెను. ఆధ్వని స్త్రీలదేయని గ్రహించి నాడత్రమహాముని. ఇంతలో ననసూయ వారెనరో కనుగొన వలయునని బయటకు వచ్చి చూచుసరికి నట సరస్వతియు, భార్యశియు, లక్ష్మీదేవియు గొన్నిచిరి. వాని వెనుకనే నార దుండును గలడు. అనసూయ భక్తిపూర్వకముగా నారదునకు నమస్కరించి “మహాత్మా! వీరెవ్వ” రని ప్రశ్నింప, నార దుండు నవ్వుచు “నమ్మా! నీ పొత్తికలఁజేరి పోషింపఁబడుచున్న వారి భార్యలు. వీరి రాకి నే నిప్పుడే యెఱింగితిని. ఇంతకును నీవే కెలిచితివికదా?” యన నామె “మహానుభావా! నేను కెలుచుఁటేమి? ఓడుటేమి? నాకిదంతయు వివరితముగా నున్నదే” యన నారదుం డామెకుఁ దనకును, నాదేవేరులకును జరిగిన సంభాషణముఁగూర్చి సవిస్తరముగా నెఱింగించెను. పతిభీక్షఁ బెట్టమనివేఁడెదరు త్రిమూర్తుల భార్యలు. నాపుత్రుల

విడువగల్గుదునా యని ప్రత్యుత్తర మొసంగుచున్నది యన సూయ. ఈ సందర్భమున నాకాశవాణి పనిఁ గల్పించుకొని “యమ్మా ! అనసూయాదేవీ ! తిమ్మూర్తులు లేనిచో జగంబు లొక్క-గణియయ్యేని నిలువఁజాలవు. నీ కీమువ్వుర యాకృతు లచే దత్తాత్రేయుండ నెడి కుమారుండొకండు నీకుఁ గలుగును. ఇంతట వారి భర్తల వారి కొసంగు” మని తగవుఁ దీర్చినంత ననసూయాదేవి మాటుమాటాడఁజాలకనట్లొనర్చెను. వారును దమ గండము గడచినందుల కెంతయు సంతసించిరి. నారదుం డామె ప్రభావమును మఱియొక విధముగాఁ బ్రదర్శింపఁజేయ నెంచి యనసూయదెసఁ జూచి “తల్లీ ! నా కాకలి యగు చున్నది. నీకేమియుఁగట్టమొసంగను. ఏపదార్థమును దెచ్చి యిమ్మని వేడను. నావెంటఁ గొన్ని గులకరాళ్లఁ దెచ్చుకొంటిని. వానిని బచనమొనర్చి యిచ్చితివా ! నా యాకలిఁ దీర్చు కొందు” నని వేడ నా విపరీతపు కోరిక కటఁగలవారెల్ల తాశ్చర్యనిమగ్నులై, అయిన నా చోద్యమేమియో చూచు మని నిరీక్షించిరి.

ఇన్ని దినంబులనుండి యా మహిమాంగనతో సంసార మొనర్చుచున్నయత్రిమహర్షి కే నారదుని వేడికోరిబుబ్బరముఁ దోడఁపఁజేయ మిగతవాఁడనిగూర్చి మనము విచారించనేల ? నారదుం డేమియో పరిహాసము లాడుచుండెన్ననెడి భ్రాంతిచే

నననూయాదేవి “నారదమునిచంద్రమా ! తెచ్చిన గులక తాళ్లేవి ?” యన నాతం డారాళ్ల నామెచేటి ను. వెంటనే యా గులక రాళ్లే మెత్తబడియెను.

ఈ వింత ప్రదర్శనమును జూచి తిమ్మూర్తులును, వారి దేవేరులును, సత్రియు మహదానందభరితులైరి. వారినందఱు సత్రియు, వాని భార్యయుఁ దగురీతి నాదరించి వీడ్కొల్పిరి. కొఱఁది దినంబులకే యీయమ్మకు దత్తాత్రేయుఁ డనెడి నందనుఁ డుదయించెను.

(12)

ఇట్టి మహత్తరములగు శక్తులనార్జించి దిగంతవిశ్రాంత యశోవిశాలయై యననూయాదేవి ముల్లోకములందును గీర్తిం పఁబడుచున్న కొంతకాలమునకు శ్రీరామచంద్రుండు పిన యమ్మ పేరణంబున నిల్లాలితోడను, సోదరుని తోడను దండ కారణ్యమున కేగునప్పుడు తోవమధ్యంబున సత్రిమహర్షి యాహ్వానముపై వానియాశ్రమమున నిలువ జానకీదేవి సుగుణసంపదకెంతయు నచ్చెఱువంది యామహాసాధ్వీకిఁ గాను కగా నంగరాగము నొసంగి కొన్నిమాల్యములును, వస్త్రాభరణంబులును సమర్పించి మహదాశీర్వాచనములతో సత్కరించి వీడ్కొల్పెను.

లోకజననియనఁ బఱఁగు సీతాదేవికే యామె యాశీర్వాదముల నొసంగునంతటి పృజ్ఞాన్విత యగుటకుఁ గారణ

మేమన ననసూయ తనకుఁగొమరుండై యుద్భవించిన దత్తా
త్రేయనివలస జ్ఞానయోగము నుపదేశమంది మోక్షపదవి
గమించుటకై భగీరథతీరంబునఁ బదివేల వత్సరంబులు
మహోగ్ర తపంబొనర్చుటయే.

సీతాసతికిఁ దానుజేసిన సత్కారములతోడను, సమ
ర్థిండుకొనిన యాశీర్వాదములతోడను తృప్తిఁజెందక, నన
సూయాసతి “తల్లీ! సీతాదేవీ! నీవు ముల్లోకములకును మాతృ
దేవి వగుటచే సాధ్వీలక్షణముల నెక్కుడుఁగాఁ దెలుపఁ బని
లేకున్నను నీకు జననివంటిదాననగునేను, నీశ్రేయంబును
గోరిన నేను నాకుఁ దోచిన హితంబుఁ గఱపెద. భర్త దివ్య
సౌధాంతరముల వసియించినను, మహాదారణ్యములోఁ గాపుర
మున్నను, ధనికుడైనను, నిరుపేదయైనను, సజ్జనుడైనను,
దుర్జనుడైనను సాగసుకాడైనను, గురూపియైనను, నారోగ్య
వంతుడైనను, రోగియైనను, బతినే దైవంబనినమ్ముకొని, సదా
వారినే వెన్నంటియుండి, వారికే సకలశుశ్రూషల నొనర్చి నటించినచో నయ్యది సద్గతికిమూలము. అట్టిగతినే నమ్ముకొనినేను
మీలంగుచున్నదాన. నావలెనే నీవును సంచరింపు” మని
హితంబుఁ గఱపెను.

అనసూయాదేవి తనప్రవర్తనముచే, దనవిజ్ఞాన మహి
మచే, దన సాత్వికత్యమహిమచే, ద్రిమూర్తులంతవారికే

తగినచోయచ్చి త్రమొచ్చి, వారిదేవేరులకుఁ బతిభిక్షఁబెట్టి శ్రీమహావిష్ణువును దనకుమారునిగఁ గావించుకొని, దశరాత్రముల నేకరాత్రముగఁజేసి, లక్ష్మీస్వరూపురాలగు సీతాసతికి హితంబుఁ గఱపి తనమహాత్మరజీవిత చారిత్రమును, చిరకాల సువాసినీత్వమును లోకమునకుఁ జాటుచుండ నాయమ్మచరిత్రమును బఠించినవారు సకలవిధముల ధన్యులగుదురని నమ్ముటలో విపరీతమేముండును?

3. స తీ తు ల సి.

తులసీదేవి కాలనేమి యను వాని కూతురు. విష్ణుభక్తురాలు. సుదాముఁ డనువాడును విష్ణుభక్తుడే గాని తులసీదేవి రూపరేఖావిలాసంబుల నిత్యంబును జూచుచున్నవాడగుటచే నామెపై మరులఁ గొని యెట్టులేని నామెను దనకు వశ్యురాలిఁ గావించుకొనవలెనని నిశ్చయించుకొనెను అందులకై వలయు సన్నాహములఁ జేయుచుండెను. ఒక్కనాడొంటరిగఁ జిక్కిన తులసీదేవిని దీనతోఁ గలియుమని నిరోధింప నా తలో దరి పరవనితానాగత్యము వలనఁ గలుగు మహాపాతకమును గూర్చి చాలవఱకు బోధించి చూచెను. గాని యామె బోధఁ బన్నియు నాతని యెఱ నుకుచుండింపనొనగను, బలాత్క-

రమెక్కుడైనందునను దులసీదేవి శ్రీహరినిమనసారం బ్రాణించి నంత శిష్యుఁడని తోడనే యటఁ బ్రత్యక్షమై సుదాముని దానవునిగాఁ బుట్టుమని శపియించెను.

“పరమభాగవతోత్తముడనై, రాగద్వేషుడనై యీతఁ
వఱ కెనలేని ఖ్యాతి నార్జించి నేటి కిట్టిమరవస్థఁ దెచ్చి పెట్టు
కొని శ్రీహరి యాగ్రహమునకుఁ బాలెతి నే” యని పెల్లన
దుఃఖించి శ్రీపతి పదారవిందంబులపైఁ బడి శరణంబు వేడి
నంత నాపరాత్పరుడు “సుదామా! శాపమును మార్పుట
కెంతమాత్రమును వీలులేదు. బదరీకావనంబున కరిగి గరళ
కంఠుని గూర్చి యుగ్రతపంబొనర్చితివేని నాతండు సిన్నుగరు
ణించి నరంబొసంగును. తన్నూలమున నీకేశాపమువాయును.
పో”మృని సమాధాన పఱచి పంపి తన దారిఁ దావిడలి
పోయెను. తులసీదేవియుఁ దన యాపద గడచినందుల కౌతయు
సంతసించెను.

(2)

సుదాముడు శ్రీహరియాసతి మేళకుబదరీకావనంబున
దహబొనర్చుచుండఁ దన సహజవైరియును, రాక్షసకుల
ప్రభుడును నగు దంభుడే యీతఁడని భ్రమించి శక్రండు
రోషకషాయిత నేత్రుడై యత్తలంబునకు వచ్చి తన వజ్ర
యుధముచే నిష్కారణముగాఁగ నాతని కంఠ ముత్తరించెను.

ఇంతలో నారదుం డటకేతెంచి మహేంద్రుడొనర్చిన దుష్కార్యమున కెంతయు నాగ్రహించి, యీ తపంబొనర్చెడివాఁడు దంభుండుకాఁడని యెఱింగించి దంభుండున్న తలఁబెఱింగించెను.

తన్నుఁగూర్చి తపంబొనర్చుచున్న భక్తుని నిష్కారణముగఁ దన వజ్రాయుధమున కెఱఁజేయునే యనెడి యాగ్రహంబున నిందుని శిక్షింప నిటలాక్షుం డావ్రదేశమునకు వచ్చుచుండఁ బితౄమహుండును, బావ్యతియు వారింపఁజోచ్చిరి. ఈపరిస్థితుల నెఱింగిన నారదుం డిందునితో “శచీధవా ! నీదుష్కృత్యమును శంకరుండు క్షమింపఁజాలఁడు. నిముసములమీఁద వానికడ కరిగి శరణమ్మ వేడుము. బ్రహ్మాదులు నీపై జాలిఁగొని వారించుచుండుటచే నాతండుంతవఱకైన నిన్ను మన్నించివాఁడు. పా” మ్మన నింద్రుండు గడగడ వడంకుచుఁ బోయి గిరిజామనోహరుని శరణమ్మ వేడినంత నాతం డెట్ట కేలకుఁ గరుణించెను. కాని యింద్రునికొఱకై విడిచిన యగ్ని జ్వాల యెంతకును జల్లారకుంటచే నారదాదులందువలన మహాహృశయము సంభవింపఁగలదని భీతిలి శివుని యెట్టి యాపద రాకుండ నుద్ధరింపుమని యర్థించిరి. శివుండు నారి మొఱ నాలించి యాజ్వాలను సంద్రంబునఁ బడవైచుచు దానల్లొ నుద్ధుటకుఁగల రహస్యంబు నారదుని చెవిలో నూదెను.

(3)

ఇందుగ్గిన కాజన్మద్వేషియగు దంభుడు సంతానము. కొఱకై బదిరికావనంబునఁ దపంబొనర్చుచున్నను రాక్షసకుల గురుండగు శుక్రునివలన నిందుగ్గిని యుదంతము నెఱిగి పాణి సంతక్షణార్థమై బలిపురంబునకు వెడలి గండము గడచినందులకు సంతసించుచున్నను, తపఃఫలముచేకూటనందులకు విచారపడు చునే యుండెను.

శివుండు జలరాసియందు విడిచిన యగ్నిజ్వాలామా హాత్మ్యము నారదుండెఱుంగును. కాన నష్టదిక్పాలకులతో నొకయచ్ఛతముఁ జూపెదరమ్మని పలికి వారినందఱివెంటఁగొని సముద్రతీరంబునకుఁ జేరినంత సూర్యప్రభతో వెలుఁగొందుచు. నొకశిశు వేరినైన నెత్తుకొమ్మని చేతులఁ జాపుకొని తీరము. వంకకు వచ్చుచుండెను.

నారదుని పోతాహంబున నందఱును తమతమ చేతు లఁజూచి యబ్బాలు నెత్తుకొన యత్నించిరిగాని నందఱఁగని యబ్బాలుండు పట పటఁ బండ్లుగొఱుకుచుండునేగాని వారి యాహ్వాన మంగీకరింపఁడయ్యె. చివఱకు నారదుండు చేఁటుఁ జూపినంత నబ్బాలుండు చిరునవ్వునవ్వుచు వాని యాహ్వాన మంగీకరించెను. దిక్పాలు రప్పడంబునను దమకొకముద్దేనిచ్చు. నేమోయని యాశపడిరిగాని యాయాశయు నిరాశయయ్యెను.

మీదు మిక్కిలి నబ్బలుండు వారియెడఁ జూపిన తీక్షణదృష్టికి భయపడి యీకుఱ్ఱుండు పెరిగినచోఁ దమ్ముందఱను మట్టుఁబెట్టునని శంకించి వాని నప్పుడే తృంపివేయ నమకట్టిరి గాని నారద హితోపదేశము ననుసరించి యా బాలుండు నీలకంఠుని జ్వాలవలన బుట్టినవాఁడుగా నెఱింగి విడిచిపెట్టిరి. జలోద్భవుఁ డగుటచే నా బాలునకు నారదుండు జలంధరుఁడని పేరుఁబెట్టి దండధరున కొసంగి తిరస్కరణీ ప్రభావముచే బలిపురంబుననున్న దంభునికొసంగి రమ్మని యాజ్ఞాపింప నాతఁ డట్లొనర్చెను. ఇ య్యదిపర మేశ్వరునిగూర్చి తపంబొనర్చిన దాని ఫలితము గదాయని దంభుఁడెంతయు సంతసించి యా బాలు నల్లారు ముద్దుగాఁబెంచి పెద్దవానిఁ జేసెను. జలంధరుఁడు పెద్దవాఁడైన నాటఁ గోలె బుద్ధులుచు, వివరీతచుయ్యెను. మహాగ్రమగు తపంబొనర్చెను. సకముల సనేకములఁ బడసెను. అందుచే నతిగర్విష్టుఁడై మొంగు చుండెను. త్రిదివ మాక్రమింప నుత్సహించుచుండెను. దేశతల కందఱ కడలు హెచ్చగుచుండెను.

(4)

మన కథానాయకురాలగు తులసీదేవి ఎన్నటనాట నుండియు సుగుణాలవాలయగుటఁ జేసియు రూపమునఁ గ్రోలోక సుందరియని యనిపించుకొనుటఁ జేసియు జలంధరుఁడీ

కన్య నెట్లయిన వివాహమాడవలెననెడి తలంపున నుండెను. తులసీదేవియుఁ దన కనుకూలుఁడైన పతి యాతఁడేయని యువ్విహృత్తులనుండెను. జలంధరుండు తనప్రజ్ఞాతీతయములచే బలిపురి బున నుండ నిచ్చగింపక విశ్వకర్మచే జలంధరమను షేరఁ బఱఁగు నొకపట్టణంబును నిర్మింపఁజేసి యట ననియించు చుండెను. పెద్దలు నలువురును జలంధరునకే తులసీదేవినిచ్చి వివాహము సేయవలెనని పట్టుబట్టిరి. త్రిదివనామాజ్యాధి పతినని యనిపించుకొనిన యనంతరముఁ గాని పరిణయముఁ జేసికొనఁగని పట్టుబట్టియుఁ జివఱకుఁ జెద్దల బలవంత మెక్కుఁడైనందున జలంధరుండు వివాహమునకు సమ్మతించెను. కాలనేమి సకల సన్నాహము లొనర్చుకొని తనయను వెంటఁ గొనివచ్చెను. జలంధరుని మెడలో వైచుటకొకపూల హారమును గాలనేమి తన తనయకొసంగెను.

కులాచార్యుండగు శుకుని యాజ్ఞ నొదలధరించి తులసీదేవి సిగ్గునఁ దలవంచుకొని, చేతనున్న వకుళమాల జలంధరుని కంఠసీమనర్పించుచుండఁ బ్రమాదవశముచేఁ గింజ బడియెను. జలంధరుఁ డుగ్రమాంసుండయ్యెను. ఇప్తములేని కన్నెను దెచ్చి తన కెందుల కర్పించిరని వారి వీరిదూషించెను. పాపము ! మహాసాధ్వియగు తులసి జరిగిన ప్రమాదమున కెంతయు భయముఁ జెందుచుండెను. అటఁగలవారెల్లఱుచు నున్నది ప్రమాద జనితమని తీర్మానించిరి. అయిన నక్కా-

ర్యమమౌగళప్రదంబని జలంధరుడు భీష్మించెను. తన
యభాగ్యతను దూరుకొనుచుఁ దులసీదేవి చింతించుచుండెను.
ఇకనట నిలిచిన సభాసదుల బలవంతము హెచ్చునని జలం
ధరుడు మఱియొక చోటికిఁ బోవ నుద్యమించినంత నారదుండు
వాని నాఁకి, తగురీతి మందలించి మఱల నాతఁలోదిరిచేఁ బూల
హారమర్చింపఁజేయ నలుగడలనుండి విజయధ్వనులుచెలరేగెను.

[5]

వివాహమైనంతనే సంతసమా? ఒకరిపై నొకరి కను
రాగముండవలయును. ఐకమత్యముండవలయును. ఇందులోనేది
లేకున్నను, నెవరికి లేకున్నను నాదాంపత్యము రవ్వలచాలే
యగును. తులసీదేవి కాతనిపై గాఢానురాగమున్నది. సకల
శుశ్రూషల నొనర్పవలెనని యున్నది. వాని యనురాగము.
నకుఁ బాత్రురాలు గావలెనని యాశయున్నది. పరమపాధ్వు
లలో నొక్కతే నని యనుపించుకొన నుత్సాహమున్నది. ఇతి
యెంత కంటగించుకొను చున్నను, విదిలించుచున్నను, దూషిం
చుచున్నను, వాని యనుగ్రహ మేనాఁటికైన లభింపకుండునా
యని నిత్యంబును సర్వాలంకారఘోషితయై భర్త కీర్తనమైన
వస్తువులని తాను భ్రమించినవన్నిటి సమకూర్చుకొని భర్తను
సుఖపెట్టవలయునని వానిసన్నిధి కరుగును. వానివలనఁదిరస్మా
తులనందును. ఈ విధముగాఁ గొన్నాళ్ళు జరుగఁగా నామె
యాశకు ఫలితముగా నామెకు భర్తతో శాశ్వతమైనయోడఁబా

లేర్పడినది. పతిసమక్షమున నొక చరిత్రాంకికగనైన నుండుట, కినువేర్పడలేదు. బలిపురరాజునకేగి మామగారియంటఁ బడి యుండవలసి వచ్చినది.

నుజనపోషకుండగు పరాత్పతిని యనుగ్రహము తన యెడల నావిధముగాఁ బరిణమించుచున్నందులకును, దనకాపుర మాచంద మైనందులకును ముఖించు శ్రీయఃపతిని మనంబున ధ్యానించుకొనుటతప్ప నామె కితరచింతనములేదు. ఇట్లుండఁగా నారదుం డొకనాఁడు, త్రిదివమునకరిగి మహేంద్రునిఁ జూచి తులసీదేవి పాతివ్రత్యమును గూర్చియు, నందచందముల గూర్చియుఁ దన పాండిత్యపరీక్షార్థముఁ బ్రయోగించుచు, బాగడుచుండ బిడౌజుఁడామెను గనుఁగొన నువ్విభూరుచుండెను. ఆమె సతీత్యమును శోధింపనుత్సాహపడుచుండెను.

సాందర్యవనిత లెందైన నుండిరని తవంత యెఱింగెనా వారి నెట్లులేనిఁ దన ధన, బలాధికారములచే స్వాధీన పఱచుకొన వలయుననియు, వారు లొంగెనా తన మహత్త్వమే యనియు వారెదురుఁదిరిగిన నేదియో యొక మచ్చుఁ దగిలించుకొని వారి వీరి పాదంబులపైఁ బడుటయు, నేలైన నిదియేమి బుద్ధియని, మందలించిన వారిసాధ్వీత్యములఁ బరీక్షింపవెడలినఁ గలిగిన ఫలిత మిదియని చప్పరించుటయు మహేంద్రునకు మొదటి నుండియు నలవాటే. అరీతి న్నాతండుపొందివ బహుమూసము

అనేకముగఁ గల్గవు. ఇట్టివారు ప్రసిద్ధపురుషులలోఁ జాలమండి కలరు. ఇయ్యది గౌరవమైన దుర్మార్గపద్ధతి.

ఇంద్రుఁడు జలంధరుని వరంబుల నెఱుంగును. వాని ప్రజాతీతయముల నెఱుంగును. ఒక్కొక్క బలవంతుఁడు పుట్టఁ గనే వాని పంచప్రాణము లఱచేతనే పెట్టుకొనునుగాని యిట్టి విచిత్ర నటనముల మాత్రము మానఁడు. నారదుఁడు మాటవరుసకే యనెనో లేక నింద్రునకుఁ గొంత మందలింపు జరుగవలెననియే యుద్దేశించెనోగాని యింద్రుఁడప్పుడే బలి పురంబున కరిగి తులసీదేవిని గనుఁగొని తన వికారస్వభావము లను బైటఁ బెట్టుచుండెను.

నారదుఁడాకచోట నుండువాడా? ఒక నాటకమును ప్రారంభించి దాని బూర్తిజేయకుండ మఱియొక కార్యక్రమ మును సిద్ధము చేయునా? వెంటనే యమరావతినుండి జలంధరమున కరిగి జలంధరునితో మహేంద్రుని చర్యల నెఱింగించెను. భార్య తన కక్కఱలేదుగాని తనయిల్లాలి నొరులు పరిభవించుచున్నారని విని యూరకుండునా? ఆమె పరమసాధ్వీ యగునని యెఱుంగఁడా? తోడనే? గదాదండమును భుజంబుపై ధరించి బలిపురంబున కరిగెను. మహేంద్రుఁడు నోట వర్షింపఁ జేయుచున్న శృంగారరసమిళిత వాక్యముల నాలించెను. సాధ్వీ తులసీ వచించుచున్న హితముల నాలించెను. కొంతతడవు

శాంతించిన నేమిజరుగునోయని వెనుకాడెను. ఇంతలో నింద్రుఁ డామెను బలాత్కారమునఁ బట్టుకొనఁదలఁచినంత నామె పరమేశ్వర నామోచ్చారణమొనర్చి గట్టిగా, “నిట నాపద్యాం ధవు లెవ్వరునులేరా,”యని యఱచి తన భీకరవి గ్రహరూపం బును బ్రదర్శించెను.

(6)

ఆవిశ్వరూప ప్రదర్శన మవలోకించినంతనే యింద్రుని హృదయము తాటుమాటైనది. ఇతరుల సహాయము కావలసి వచ్చినది. తన ప్రాణములు నిలుచుట కాస్కారము లేకున్నది. సతీ ప్రభావము బాగుగాఁ గన్నులకు గోచరమైనది. గత్యంత రము లేదు. ఆసమయమున నుద్ధరించెడివారులేరు. నారసుండు వలదు మొట్టోయని నెత్తిని నోరుపెట్టుకొని హితంబులఁదెలుప వాని మాటలఁ దిస్కరించి చేతఁ దిరస్కరణీ ఘటిక యున్నది గదా యని పరువెత్తిన త్రిదివసామ్రాజ్యాధిపతి, బృహస్పతి యనుంగు శిష్యుఁడు, శ్రీమహావిష్ణుని ప్రియసోదరుఁడు, దేవతా సార్వభౌముఁడు తులసీదేవి పాదంబులపై శిరంబు మోపి “తల్లీ! బుద్ధివచ్చినది. చెంపలఁ గొట్టుకొందు. మహాపరాధిని. తమి యింకవలయును. నీవు గాక నన్నిప్పుడు రక్షింపఁగల వారెవ్వ రును లే”రని గోలఁబెట్టి నాకమునకు మఱలిపోవ సెలవడుగు చుండ నాసమయమునకే గదాధరుండగు జలాధరుఁడు ప్రళయ

కాలకుడు నివలె సాక్షాత్కరించి యందుని మెడఁ బట్టుకొని
గదాఘాతంబునఁ దెల్లఁజేయ నుంకించెను.

మహాసాధ్వయగు తులసీదేవి “మనోహరా ! ఈతండు
నన్ను స్పృశింపలేదు. మీమీఁద నాన”యని యటనడచిన
వృత్తాంతమంతయు విన్నవించినత జలంధరుండట్లయ్యెను, దన
కాజన్మద్వేషియగు మహేంద్రుని విడువనిచ్చుంపక “నోరీ !
దురాత్మా ! నాభార్యసతీత్వమును నీవేనా పరీక్షింపఁగలుగు
ధీమంతుడవు? సరేనీవిషయముపూర్తిగాఁగనుఁగొనవలయు”నని
చెప్పఁచుఁ దనపరివారమునురావించి “ఏనిఁగొనిపోయి జలంధర
మున బంగిలోఁ బెట్టియుంచు”మని యాజ్ఞ నొసంగ పారటులఁ
గావించిరి.

“ఇగ్రుండు బంధింపఁబడియె నింకఁ ద్రిదివ సామ్రా
జ్యాధి పత్యము సులభముగా గ్రహించనగు”నని చంక లెగుర
వైచుచు జలంధరుఁ డమరావతి పోవఁదలంప నంతలో నారదుఁ
డటకుఁ బ్రత్యక్షమయ్యె. మహర్షి రాకకు జలంధరుఁడు నమ
స్కరించెను. తులసియు వందనంబిడెను. నారదుం డిరువురను
దీవించెను. ఇంద్ర పరాశ్రవము నారదుని సహాయ సంపత్తిచే
జరిగినంతన జలంధరుండా వారదునకుఁ బ్రత్యక్షకృతీసేయఁ
దలపెట్టి “యేమికోరెదవో యర్హింపు”మన నారదుఁడొయీ
హాశేషి యు నక్క జలేదుగాని నీ యల్లాటి శేటకొను”మని

పలికెను. అతం డందుల కంగీకరింపనందున నారముమ
 జలంధరా! చివటకు నీభార్యను నీ మందిరంబున నుండనిమ్ము,
 నీవులేని యదనుఁజూచి యెవ్వలై న హరింబుంపఁగలరు. బాగ్ర
 త్తసుమా"యని తెలిపినంత జలంధరుం డందుల కంగీకరించి
 యా సాధ్వీని జలంధరమునకంపి తాను సమరావతికిఁజేరి
 చింతామణి పీఠముపై నధివసించి దేవతావర్గ మంతటిని నర
 ణ్యముల పాల్జేసి కామధేనువును, సమృతకలశమును సంపా
 దింపఁ బడరాని పాట్లఁబడి యెందునుగానలేక జివఱ కింద్రాణిఁ
 బలువురి సమక్షంబునకు బలవంతమున రప్పించి మానభంగంబు
 సేయఁ డలపెట్టినంత మహాపతివ్రతయగు తులసి యీశ్వర్యము
 నెఱింగి యుచ్చోదనమహాత్మ్యము వలన నవతరించి" మహా
 సాధ్వీల నీరీతిఁ జేయుట మహాపాతక హేతువు. ఇందువలన
 వంశక్షయము కలుగును. కాన నీమెనువదిలివేయుము. అనాధ
 యనియామెను నిరాదరింపకుము అబలబలలుకారు. వాఱినోట
 శాపవచనంబు వెడలిన నయ్యది యమోఘమై పనిచేయును.
 దేవతల యుసురు సామూన్యమైనది కా"దని హితంబుఁగఱపి
 నంతఁ గోఁఠారుణితలోచనుడయ్యుఁ జేయునదిలేక నప్పటి
 కామెసాపరిధవమునుండితప్పించి తనకుఁగావలసినకామధేనువు
 మున్నగునవి యర్పించువఱకును బుదెయం దుండునటుల
 నాజ్ఞాపించి మునిమ్మిచ్చులఁ గొట్టుచు, యజ్ఞముల వమ్మొ
 వత్తుము, భూసుతులనోట మాంసాదులఁ గుక్కుఁచు నాసావిధ

హింసల జేయుచుండెను. ఒక మహాసాధ్వి మానసంరక్షణ మొనర్చితిమి గదా యని తులసీదేవి యానందించుచుండెను.

(7)

జలంధరుని దుర్జయముల కంతులేదు. శిశువులనక, వృద్ధులనక, బుద్ధులనక నెల్లట హింసించుటచే దనివినొందక మునులచే బల్లకి మోయుచుచు జేయరానిపనులెన్నియో చేయించుచుండెను. ఒకనాఁడొక యుద్యానంబున జేరిమానవలీ శిరోమణులనొక్కొక్కరిగారావించి వారలనెన్నోవిధంబుల హింసించుచుండ నాసమయమునకే నారదుండటకేతెంచి వాని చర్యలనన్నిటి నవలోకించి తన మనంబున “నిక నీతనికి మృత్యుమార్గముఁ జూపకున్న పశుచము లాగఁ జాల” వని నిశ్చింతుచుకొని జలంధరునిచే గౌరవింపఁబడి యొకచోఁ గూర్చుండి యాదై త్యనాయకుని జేటువకుఁ బిలిచి “జలంధరా! నీకొకరహస్యం బెఱిగింతు. నీయందచందములకు, నీయధికార మునకు, నీబలమునకు నీకాంత లీడువత్తురా? సరియగు కాంత నెన్నుకొనవలె” నన నాతఁ డాతురముతో “మహానుభావా! మీయడుగులకు మడుగులొత్తెద. అర్హులగుకాంతయెవ్వరో చూపించు” మన సాతండు తన శక్తివలన యొక్కొంత దవ్వుగాఁ బార్వతీదేవిని జూపించెను.

అయిప్పు రూపరేఖావిలాసములఁజూచి జలంధరుండు నిభ్రాంతుడై యెటులేని నామ సంగత్యమును సరపాదించి

తీతవలయునని నిశ్చయించి యొంటరిగా నాదెఫకుఁ బరువెత్తెను. పీనికిఁ జేటుకాల మాసన్నమైనదని నారదుండెంతయో సంతసిం చెను. జలంధరుని పాలిట పెద్దమ్మ మెల్లగా దాఁపురమగు చున్నది. దేవతల కగ్గిగణ్యురాలు; లోకజనని తనస్వాధీనమగు నని గంపెడాశకాఁబోలు? ఆమె కొంతకై పరువీడుచుఁ దవ చెలనున్నవారి నందఱి విడుచునటుల నాజ్ఞపించెను.

వీని 'పోకడ తులసి గ్రహించినది. భీతాకులచిత్త యైనది. ఏదోప్రళయముఁ రాఁగలదని నిశ్చయించుకొన్నది. నారదునికడకుఁ బరువెత్తుకొనివచ్చి వృత్తాంతమంతయు నెఱింగినది. వాని సలహా ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల మన సార స్మరింపించి వారిఁ బ్రసన్నులఁ గావించుకొని శరణము వేడెను.

(8)

దుర్మార్గుడగు జలంధరుఁడు పార్వతినిగని కామోదో కుండై పిచ్చికూతలఁ గూయసాగెను. ఆమె హితోక్తులచే వాని మందలింపఁ జూచేఁగాని సాగలేదు. శివునకుఁ బనికల్గినది. మహాగ్రీకుర్రులేజోన్వితంబగు శూలముతోనొక్క పోటుఁ బొడువ నాపోటుతో జలంధరుఁడు మూర్ఛగతుండయ్యె. పతిగతించెఁగాఁబోలుననితులసి దిగులందిరుద్గ్రసాదంబులపైఁ బడి పతిభిక్షుఁ బెట్టుమని మ్రోక్కెను. వార లామెబోదన మోలించి కోరినవరంబొసంగియంతర్ధానమైరి.

కొంతవడికి జలంధరుడు మూర్ఛమండి తెచ్చుకొని యంతటితో బుద్ధిఁ దెచ్చుకొనక, మఱిలఁ బాశ్వతి కొఱకై పఱువిడసాగెను. “నాథా! అట్టి భగజ్జననియెడ మొరిట్టి దుష్కార్యమునకుఁ బూనుకొనుటలేకదు. వామాట విను!” డని తులసీదేవి తనబాగుకొఱకై హితజ్ఞుఁ డెలుప వా హితంబులాతనికే గంటకములై “యీ యాఁడుది జీవించి యున్నంతవఱకు నా కేమియు సుఖములేదుగదా!” యని మనంబున నిశ్చయించుకొని పరిజనులఁగొందఱిరావించిరహస్యముగ నాభుహాసాధ్యుని బంధించి సముద్రమునకు బాటకైచు నటుల వాఙ్మపించెను.

రాజు తలఁచుకొనిన దెబ్బలకుఁగొదవ యగువా? పరి జనులుతోడనే యటులఁగావించిరి. ఇన్నాళ్ళనుండి కుతివ్రత యని యనిపించుకొనుచు శ్రీయ్యుఁడతి పదారవిరభజనముఁ గావించుకొనుచు మెలంగుచుండిన సాధ్యుని నీతడుణమున రక్షిం చెడి పారులేకుండురా? తోడనే యార్తత్రాణపతాయణుండగు విష్ణుం డట నవతరించి, యమ్మహాదేవిని యొడ్డునకుఁ గొనివచ్చి కట్టునిప్పి యాపె యెవ్వరోకనుఁగొని తల్లీ! పరమదుర్మార్గుఁ డగు నీపతి యెంతచేసెనో చూచితివా? అట్టివానిచెంతనుండుట కప్పు వైకుంఠమున నాసమక్షమునమండి పకటకుభంజులనండు” మని తెలిపినత “జోజేవాడిజేతా! అనంతా! పరిపన్నుని

ఘటిల్చి తుకొక బ్రతుకా? నన్నేటికి బ్రతికింతువు? నాయందను
గోపించి వచ్చు నానాధుని చురుకేడుపు'మని యర్థించినంత
నామొట్టులనే యునర్చెవని సమాధానపరచి యంతలో
బ్రహ్మదేవతల కేకవినవచ్చినంత నాయమ్మను నొక్కతూరి
కన్నులనూయుమని యాజ్ఞాపించి యదృశ్యుడయ్యెను.

[9]

బ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరులు తమతమపరివారములతోఁ
గైలాసమునసభఁజేసి జగత్కంటకుడైన జలంధరుని వధించు
టనుకొని యొచ్చించి తులసీదేవి పతివ్రతార్తమును హరిం
చుటకును, జలంధరునిహస్తమున నొప్పు శంఖమునుసంగ్రహిం
చుటకును దీర్చానించిరి. మోహవేశునిఁ గావించి జలంధరుని
కడనుండి శంఖమును సంగ్రహించుటకై మాయాపార్వతిని
సృష్టించెడివంతు పితామహునిది. తులసీదేవి పతివ్రత్యమును
భంగమునర్చెడివంతు శ్రీమహానారాయణునిది. సమయముగ
గనిపెట్టితిశూలముచే నాతనిఁ బొరిగొనెడివంతు శంకరునిది.

ఈ గోర్పాటు బాదేవత లొనర్చుకొనినతోడనే శ్రీమ
న్నారాయణుండు మఱల నెప్పటియటులఁ దులసీదేవియెదుట
సాక్షాత్కరించిన సమయమందే జలంధరుని రూపంబును దవ
హృదయఫలకంబునఁ జక్కఁగాఁ జిత్రించుకొని పతిపూజా
తత్పరయై యుండ శ్రీమన్నారాయణుండు జలంధరుండయ్యె.
తులసీ ! తులసీ ! యని సంబోధించెను.

ఆయమృతం బాణములు లేచివచ్చెను. తన ప్రాణేశ్వరున కానాటికనుగ్రహము కలిగెగదా యనియుప్పొంగెను. నిజముగాఁ దనప్రాణేశ్వరుడే యని విశ్వసించెను. సంతసముచే నొడలుఁ దెలియక మూర్ఛిల్లెను. మూర్ఛ మునింగిన యాతలోదరిని శ్రియఃపతి తన తొడలపైఁ జేర్చుకొని శీతలోప చారము లొనర్చుచుండ నామె చైతన్యముఁగాంచి సిగ్గునఁ దలవంచుకొన “హృదయేశ్వరీ! ఇంతకాలము నిన్ను నిరాదరణముఁ జేసితినిని నాపైఁ గనలకుము. నన్ను తమింపుము. నేనింకనీవాఁడ” నని యేమేమో ప్రియ భాషణములచే నామె నలరించుచుండెను.

(10)

దేవతా సభాతీర్థానము ననుసరించి శ్రీ మహావిష్ణు పీఠ్యుద్వోగముననుండఁ బితామహుండు మాయాపార్వతిని సృజించి జలంధరునిపైకంప నామె తన హావభావవిలాసములఁ బ్రదర్శించి యెట్టేటులో నాతనిచేతనున్న శంఖమును లాగుకొనియెను. ఇలతలో శంకరుఁడు తన త్రిశూలముచే జలంధరుని శిరంబు ఛేదించివైచెను, దానవపురోహితుండగుశుక్రుండు జలంధరునిశిరంబును దులసిదేవికిఁజూపింపఁదలంచి యాశిరంబుఁగొని యటకుఁజేరెను. మాయాజలంధరుని స్మరసల్లాపము లట్టులవేయుండెను. ఈసమయంబుననే శుక్రాచార్యుల డామెకుభర్త శిరం

బుజాపెను. మీఁదుమిక్కిలి “అమ్మా! ఈతెండు సీపతియని-
 భ్రమించితివా? అటనుండి యీవలకు రమ్మ. శ్రీమహావిష్ణు
 వొసర్చిన ‘మోసకృత్యమిది’ యని వదించెను. పెటనే “హా!
 యని యార్జును మొదలు నఱికిన కదళీశువు వోలె మూర్ఖులి.
 కొంతవడికి జైతన్యముఁ దెచ్చుకొని విష్ణుమూర్తిని జూచి “సృష్టి,
 స్థితియకారణభూతుండవై, జగదారాధ్యుండవై విలసిల్లెడి
 నీవు, నన్ను, వివాహమైనడాదిఁ బతియే దైవంగని విశ్వసించి
 మెలంగుచున్న నన్ను, పాణపతిచేఁ దిరస్కృతనయ్యనానువాసి.
 నీత్వము చెక్కుఁ జెడరకున్న నదియే పదివేలని సంతసించెడి
 నన్ను, నాపతిని నెట్లులెన నాదొడఁ బ్రసన్నునిఁ జేయరేయని
 నెత్తిని నోరుపెట్టుకొని మీతో మొఱుఁబెట్టుకొనిన నన్నుఁగాపా-
 డిన విధానమా యిది? రమామనోహరా! నాపతివ్రతాత్మ,
 మును జూచి నీకన్నులు కుట్టినవా? ఇంత దుర్మార్గమా?
 ఇంత దౌష్ట్యమా! దురంతకులగువారు పతివ్రతామణులఁ
 బరిభవింపఁదలంచినపుడు బన్నుంబులఁ దొలఁగింప మొఱుఁబెట్ట-
 వారి నుద్ధరింపవలసిన కృపాపరతాత్ముడవే, దేవాదిదేవుడవే?
 నీవే నీధర్మముల నట్టేటఁ గలిపి యిట్టి కఘకృత్యమునకుఁ
 బాల్పడినపుడు మానవతుల కేముల్లోకముల నిలువనీడ కలదే?
 నిన్ను దూరిన మాత్రాప, నిన్ను శపింపించిన మాత్రాప, నీ
 దుర్లభము, దూపుమూఢునే” యని యొక నేమేమిగనో తుల-
 సీదేవి విష్ణుమూర్తిని నిమ్రోక్తు లాడుచుండ నాదేవుండు “సతీ

మాణి? పుల తొండరపడి నన్ను విందించెదవు? నావిన్నప
మూలింపుము. నేను జగద్భద్రప్రసాదాయకుడనగుట జేసి
నావిధికృత్యంబు నెఱవేఱుకొన రప్పను. పూర్వజన్మంబున
నీవు దేవకాంతవై, పాపియసతీమణి కనుంగుచెలివై నాపొందు
నభిలషించి చిరకాలంబు లేపంబొనర్చియుఁ దత్ఫలంబునావలనఁ
బొందరు యీజన్మంబున నాభాగ్యముఁ బొందితివి. నీవునావలన
నిటు మోసగింపఁబడుటకును హేతువుకలదు. ఆజన్మంబున
నాపైఁగలతమి నిలుపుకొనఁజాలక లక్ష్మీదేవి లేనిసమయంబుఁ
జూచి నీవునాకడకువచ్చి నన్నుమోసగింప నుద్యమించుతఱి
లక్ష్మీదేవి యటనవలరించి యామెవలన నీజన్మంబున నీవిధం
బుగా మోసగింపఁ బడెదవని శపింపఁబడితివి. అంతియఁగాక
నాకాఫ ఫలమింకఁ బూర్తికాలేదు.

పరులచే మోసగింపఁ బడెదవనెడి శాపంబుఁ బొంది
నపుడు నీవు నీతప్పిద మొప్పుకొని కరుణింపుమని సద్బాలయ
నువేడ నామెనీయెడఁ గరుణించి నాసహాయమర్థింప నికన్యా
త్వము చెడకుండునటులను, నీవునావలననే భంగమందునటు
గను, నంతనీవుచిరిఁజొచ్చి లోకంబున నొకవృక్షమై సకల
జనులచేఁ బూజింపబడునటును నొనరించినదంతయు జరిగితీర
వలయునుగదా" యని వచింప నాసమయముననే మంచభూ
తము లమృతానీయుని వాక్యము లెంతయు నమ్మఁదగినవని
పాశ్చర్యమొందెను.

సాధ్య శిరోమణియగు తులసీదేవియు నదియెల్లఁ దనః
 పూర్వజన్మకృతదోషఫలముని యెఱింగి భర్త శిరః కూ-
 చేఁగొని “హా ! ప్రాణపతి, నా కెట్టి దుఃఖమును గూర్చితివి?
 వలదు, మానవతుల సాంగత్యము నభిలషించ వలదు, లోక-
 పాలురతో వైరంబువలదు, అయ్యది విశాళ హేతువని యెంత
 గోలపెట్టినను వినక నీ విధాన మృత్యువును జేతులారఁగొని-
 తెచ్చుకొంటివా? నాథా! నన్నెంతగా నీసడించుకొనినను,
 నా మాంగల్యము చెదఱకున్న నదియే పదివేలని సంతసించుచు
 నింతదాక మెలంగితివే. ఇంక నేమి చూచుకొని జీవించుదాన?”
 నని పెల్లున దుఃఖించి లక్ష్మీకాంతుఁ డొనర్చిన మోసకృ-
 త్యమునకు హృదయమునుండి పై కుబుకుచున్న యాగ్రహ,
 మును నిలుపుకొనఁజాలక శ్రీమహావిష్ణుని దిక్కులు “ఓయీ!
 దానవవైరీ ! ఏవిషయమెట్లున్నను నీదన్మమున నేకలృష్మమెఱుం-
 గని మానవతినగు నన్నీవిధంబున దయాదాక్షిణ్యరహితుఁ
 డవై, వావివరుసచిత్తణాశూన్యుడవై, విరుదావళినెల్ల
 నాశ మొనరించుకొని నాపతివేసమూని యీవిధినిపు మోసగిం-
 చితివి గాన పాపాణమవై యీ యన్యాయమునకుఁ దగినఫల-
 మనుభవింపు”మని శపింపించినంతవిష్ణువు పాపాణగతి నందె.

సాక్షాద్విష్ణుఁడు, లోకరక్షకుఁడు తనచే నీవిధిఁజూపాణ-
 గతిగ మాతినంతనే యామెహృదయమున కెంతయు జాలకలి-
 గినది. “అయ్యో ! పాతివ్రత్యముగంటిపోయినను, రోషపర-

వశనై యొడలెఱుంగక పలికినపలుకుల చేసీమహామహుఁడెట్లుగునే!
 అక్కఱి? లోకముల కెట్టిభంగపాటుఁజేకూర్చితిని? నాపలుకుల
 యుందింత విలువలేదనుకొంటి”నని తులసీదేవి తనతోందర పాటు
 నకుఁ దానేపశ్చాత్తాపమంది యంతలోఁగొంతజ్ఞానమును దెచ్చు
 కొని “యోహో! భగవంతుని నిష్కారణముగా దూషించి
 తిని. జగత్కారణుడును, ధర్మరక్షణపరాయణుడును, బరమ
 కరుణానిధియునగు నీమహనీయుండేదియు నాలోచనము లేక
 సేయఁడు. తులసి సాధ్వీయేసుమాయని లోకమునకు నిరూ
 పణ సేయుటకే తానిటులై తన బిరుదావళిని నిల్పుకొనినాఁ”
 డని యాదేవాదిదేవుని గాఢముగా మనంబున నిల్పుకొని తన
 యపరాధంబును సైరింప వేడుకొనుచుండెను.

ఇట్టితరుణముననే లక్ష్మీదేవి తనపతిపొందినభంగపాటుఁ
 దెలుసుకొనిపర్వెత్తుకొనివచ్చి పతిభిక్షుకై యర్థించెను. “అమ్మా!
 అమ్మహనీయుని యథారూపమునకుఁ దెచ్చుటకు నాకడఁబ్రజ్ఞ
 కలదా? అంటునను నేనిప్పుడే చితిఁజొచ్చెద. పక్షపడి నమ్మహా
 నీయుఁడు నాసాధ్వీత్వమును నిలుప నెటులఁ బాపాణగతి
 నొందెనో యటులనే నాసాధ్వీత్వమును లోకమునఁ బ్రచుర
 పఱచుటకు యథారూపంబందుగాక” యని యామెను
 సమాధానపఱచి యొకచితిఁజేర్చిందుకొని స్వాహావధూవల్లభుని
 మనసారఁ బొర్లించి యందుఁజొచ్చి భస్మముయెఱును. విష్ణు

దేవుండు యథాగ్రహపమఁడెను. ఆమెసమాధినందినప్రదేశమునై నొక మొక్క మొలిచెను.

విష్ణుదేవుం డామొక్కకుఁ దులసీవృక్షమునెడి పేరొసంగి యయ్యది భక్త జనులచాలిఁటఁ గల్పవృక్షమై దనరారునటులను సమూల్యముగ నుండునటులను వరంబు ననుగ్రహించె.

ఆ తులసీవృక్షమునే మనదేశములో నింటింటను నెల కొల్పిపూజించినకలాభీష్టములఁ బడయుదురు. తులసీవృక్షమును నాటుట, దేవళంబుఁ గట్టించుటకంటె, దటాక నిర్మాణము కంటె, నారామమును వేంబుచుటకంటె, బావిఁ ద్రవింపింతు కంటె, గృతులనందుటకంటె మహత్తరమైనదని మన పెద్దలు మనకు బోధించుచున్నారు.

తులసీదేవి కావలయునని హృదయపూర్వకముగా జలంధరుని బ్రేమించి, యీశ్వరానుగ్రహమున వానినేభరగాఁ బడసి, వానిచే నతిహైస్యముగఁ జూడఁబడియుఁ బుట్టింటి మొగముఁ జూడకఁ బత్యారాధనమే సతికి సద్గతికి మూల మని విశ్వసించి, యెట్టి యిక్కట్టులు వాటిల్లినను శాంత హృదయయైవానినెల్ల ననుభవించి పతిశ్రేయమునేగోరి, వానికిఁ గలుగనున్న మహావిపత్తుల నెన్నిటిలో తప్పించిన మహాసాధ్వి-

పతివ్రతలతోఁ జలిమిఁగోరుట లామఁబాముతోఁ జెలగాటవంటిది. వారు భగవత్పూజాతత్పరలగుటచే, సత్య

వాగ్ధోషములగుటచే, సదాచారశీలములగుటచే, స్వార్థశ్యామలములగుటచే, మహిమాంగవలని యనిపించుకొన భగవంతునిచేగూడ : కీర్తిభండవనములు. పతివ్రతల గాని బెట్టినవా రెవ్వరును. బాగు పడలేదు సరిగదా వారి పశములు సమూలముగా నాశమయ్యెను. మహిమాంగవల బెడితాపములు బుద్ధిపూర్వకముగాఁ దెచ్చుకొనబడిడి వగుటచే వానినిబరాత్పరుడైనను తప్పిప జాలడు. వారికిఁగలశక్తు లనంతములైనవి. పరాత్పరుడు వారికేలొంగియుండును.

మహత్తర శక్తులుగల నిట్టివారి యుత్తమ చారిత్రములఁ జదువఁ జదువ నానంద ముదయించును. ఆనంద ముదయించు కొలదిని సదాచారముల దెసకు బుద్ధి ముఱులును. ఆచారములచే దమజన్మ సార్థక పఱచుకొనిన వారిహంబునగీర్తిఁజెందుటయగాక పరంబునముక్తిఁజెందెదరు. ఇంతకంటె గావలసిన దేమున్నది?

ఒక్కొక్కరి చరిత్ర మొక్కొక్క విషయమున మన కాదర్శప్రాయ మగుచున్నది. ఆచరించెడి విధానములు వేరయ్యెను. వ్రతమొక్కటే, ఫలమొక్కటే.